

brabantWater

Altijd. Overal.

Jaarverslag 2017

© 2018 Brabant Water NV

Bezoekadres

Magistratenlaan 200
5223 MA 's-Hertogenbosch

Postadres

Postbus 1068
5200 BC 's-Hertogenbosch

Telefoon 073 683 88 88

e-mail communicatie@brabantwater.nl

internet www.brabantwater.nl

Handelsregister 16005077

Colofon

Samenstelling Brabant Water NV

Inhoud

Voorwoord van het Bestuur	4
Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV	5
Jaarverslag 2017 van het Bestuur.....	10
Over Brabant Water NV.....	12
Kengetallen Brabant Water NV	14
Sociale kengetallen.....	15
Ondernemingsstructuur Brabant Water Groep*	16
Risicomanagement	17
Financiën	21
Onze inzet op MVO.....	24
Jaarrekening 2017	25
Geconsolideerde jaarrekening	25
Enkelvoudige jaarrekening	59
Overige gegevens	70
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	71
Statutaire regeling winstbestemming	74
Afkorting.....	75

Voorwoord van het Bestuur

Onze achthonderd medewerkers zorgen ervoor dat 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord-Brabant en een klein gedeelte van Zeeland altijd en overal kunnen rekenen op zuiver en veilig drink- en industriewater. Een verantwoordelijke taak, omdat Brabant Water tegelijkertijd ook altijd en overal te maken heeft met risico's. Daar zijn we ons maar al te goed van bewust. Niet voor niets analyseren we elk jaar tienduizenden monsters en vinden er – van bron tot kraan – regelmatig oefeningen plaats waarbij we calamiteiten nabootsen.

Verantwoord ondernemen begint in mijn optiek bij het goed in kaart brengen van mogelijke risico's. Wat zijn die risico's? Is de kans dat er daadwerkelijk iets gebeurt groot of klein? Wat is de mogelijke impact? Hoe handelen we als er iets gebeurt? En wie zijn de verantwoordelijken binnen onze organisatie?

Al die waardevolle informatie hebben we in 2017 verzameld in een risicomanagementsysteem. Dat helpt ons om als bedrijf nog beter in control te zijn bij al onze processen en zo op een verantwoorde manier te investeren in toekomstbestendigheid, veiligheid, duurzaamheid, kwaliteit en continuïteit.

In dit jaarverslag presenteren we de Jaarrekening 2017 en leggen we verantwoording af over het gevoerde beleid. Natuurlijk zijn we er trots op dat het goed gaat met Brabant Water, maar ik zie er wel op toe dat we dat niet als iets vanzelfsprekends gaan zien. De komende jaren zullen we het risicomanagementsysteem daarom blijven uitbouwen en aanpassen aan nieuwe inzichten. Niet alleen borgen wat we hebben, maar voortdurend aandacht hebben voor hoe het toch nog beter kan. Alleen zo kunnen we – elk jaar opnieuw – water leveren van onberispelijke kwaliteit, met een optimale leveringszekerheid, tegen acceptabele kosten, met oog voor mens en natuur.

Guiljo van Nuland, *Bestuurder*

Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

Jaarrekening

Het Bestuur van Brabant Water NV heeft ons de door hem opgemaakte jaarrekening over het jaar 2017 voorgelegd, samen met het verslag over het door de Directie gevoerde beleid. De Raad van Commissarissen heeft de opgemaakte jaarrekening over 2017 laten onderzoeken door Deloitte Accountants. De goedkeurende controleverklaring van de onafhankelijke accountant is in het verslag opgenomen. De Raad heeft besloten de jaarrekening door te sturen naar de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en stelt u voor de Jaarrekening 2017 ongewijzigd vast te stellen. Verder stelt de Raad u voor decharge te verlenen aan de Directie voor haar bestuur en aan de Raad van Commissarissen voor zijn toezicht.

Corporate Governance

De Raad en het Bestuur onderschrijven het belang van transparantie en deugdelijk ondernemingsbestuur voor Brabant Water NV. Om deze reden wordt de Corporate Governance Code vrijwillig toegepast voor die onderdelen die ook voor onze onderneming aan de orde zijn.

Brabant Water NV is een naamloze vennootschap waarop het verzwakt structuurregime van toepassing is. Dit betekent onder andere dat het Bestuur wordt benoemd door de Algemene Vergadering op bindende voordracht van de Raad. De Algemene Vergadering benoemt eveneens, op voordracht van de Raad, de commissarissen.

De verhoudingen tussen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, de Raad van Commissarissen en het Bestuur zijn vastgelegd in diverse regelingen en in de statuten. Ook zijn voor de vaste commissies van de Raad reglementen opgesteld. Deze stukken zijn ook op de website van Brabant Water NV gepubliceerd.

Samenstelling en omvang van de Raad

De met de Algemene Vergadering overeengekomen samenstelling en omvang van de Raad, zoals hierna aangegeven, is sinds 2014 bereikt:

- twee leden met een actieve functie in het openbaar bestuur van een aandeelhoudende gemeenten (categorie A);
- een lid op voorstel van het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (categorie B);
- een lid op basis van het versterkt aanbevelingsrecht van de Ondernemingsraad (categorie C);
- een lid, niet afkomstig vanuit de bovengenoemde achtergronden (categorie D).

In 2017 is de heer mr. J. Niederer herbenoemd tot voorzitter van de Raad.

Per 1 januari 2011 is de Wet Bestuur en Toezicht in werking getreden. De wet bevat onder andere een bepaling over een evenwichtige verdeling van zetels over mannen en vrouwen. De wet gaat uit van een evenwichtige verdeling van ten minste 30% mannen en ten minste 30% vrouwen.

Per 31 december 2017 bedraagt de verdeling in de Raad 40% mannen en 60% vrouwen. De Raad is derhalve volgens de wet op dit punt evenwichtig samengesteld.

Het Bestuur van de vennootschap bestaat uit één statutair directeur.

De samenstelling van de Raad per 31 december 2017 is opgenomen op pagina 9 van dit Jaarverslag.

Invulling toezicht

De Raad kwam in 2017 vijfmaal in vergadering bijeen. Bij deze vergaderingen is het Bestuur aanwezig geweest. Tijdens de vergaderingen en in overige contacten met het Bestuur heeft de Raad gesproken over de strategie van de onderneming, de behaalde resultaten, de plannen voor de komende periode en alle overige relevante zaken die onder de aandacht van de Raad kwamen of werden gebracht.

In 2017 is door het Bestuur een themabijeenkomst gehouden over het educatieprogramma voor het basisonderwijs en online klantcommunicatie bij Brabant Water NV, in aanwezigheid van het verantwoordelijke MT-lid.

In 2017 zijn daarnaast onder andere de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- De voortgang van de gerechtelijke procedure over de afwikkeling van de te betalen schadeloosstelling aan de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij (TWM).
- Jaarverslag 2016 alsmede het verslag van de accountant.
- Financiële kwartaalrapportages 2017.
- Begroting en watertarieven 2018.
- Duurzaamheidsverslag 2016.
- Financieel beleid van Brabant Water NV.
- Profielschets Raad van Commissarissen.
- Resultaten medewerkersonderzoek 2017.

Daarnaast heeft de Raad in 2017 een werkbezoek afgelegd aan het drinkwaterproductiebedrijf in Veghel.

De Raad heeft twee vaste commissies ingesteld: de Auditcommissie en de Governancecommissie.

Auditcommissie

De Auditcommissie adviseert de Raad bij de uitvoering van zijn taak tot het houden van toezicht op de interne risicobeheers- en controlesystemen en de jaarverslaglegging.

De Auditcommissie heeft in 2017 onder meer vergaderd over de financiële informatieverschaffing (ontwerp-jaarrekening, begroting en watertarieven 2018 en realisatiecijfers 2017) en het financieel meerjarenperspectief 2018 tot en met 2027. Daarnaast is de informele toets van de Inspectie Leefomgeving en Transport inzake de drinkwatertarieven 2017 besproken. Verder is in een extra bijeenkomst de voortgang van de gerechtelijke procedure over de afwikkeling van de te betalen schadeloosstelling aan de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij (TWM) behandeld. Het Bestuur heeft een themabijeenkomst gehouden over Financial Control bij Brabant Water, in aanwezigheid van de controller.

Governancecommissie

De Governancecommissie heeft als een van haar taken de Raad te adviseren over de vaststelling van de jaarlijkse remuneratie van het Bestuur, passend binnen het door de Algemene Vergadering vastgesteld bezoldigingsbeleid en de WNT-regels.

Overige taken zijn onder andere werving en selectie van leden van de Raad en het Bestuur en governancevraagstukken met betrekking tot de vennootschap.

Bericht van de Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

De Commissie heeft voorstellen gedaan voor de vaststelling van prestatie-indicatoren voor het Bestuur. Deze prestatie-indicatoren richten zich onder andere op diverse relevante onderdelen van de bedrijfsvoering. Ook heeft de commissie geadviseerd over de vaststelling van de beloning van de bestuurder over 2017.

Met het Bestuur wordt ook een jaarlijks evaluatiegesprek gehouden waarbij gesproken wordt over het functioneren, mede in relatie tot de daartoe door de Raad opgestelde criteria.

Tot slot

De Raad spreekt tot slot zijn dank en waardering uit voor de wijze waarop Bestuur, Ondernemingsraad en medewerkers van Brabant Water NV zich in het verslagjaar hebben ingezet voor de belangen van de onderneming.

's-Hertogenbosch, 12 april 2018
Namens de Raad van Commissarissen
Brabant Water NV

Mr. J.M.L. Niederer, voorzitter
Mr. H.B. Hieltjes, secretaris

Raad van Commissarissen van links naar rechts: mevrouw J.A.M. Thijs-Rademakers, de heer mr. J.M.L. Niederer, de heer mr. H.B. Hieltjes en mevrouw drs.ir. J.M. Driessen.

Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch ontbreekt op deze foto.

Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering heeft een vaste Aandeelhouderscommissie ingesteld om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering voor te bereiden. Deze commissie is op 4 mei 2017 bijeengekomen om de onderwerpen op de agenda van de komende aandeelhoudersvergadering met het Bestuur te bespreken. Hierbij is onder meer aandacht besteed aan de voortgang van de gerechtelijke procedure over de te betalen financiële schadeloosstelling in het TWM-dossier en de hoofdpunten van het vastgesteld financieel beleid van Brabant Water. Daarnaast zijn het Jaarverslag en de Jaarrekening over het jaar 2016, de voorgestelde watertarieven voor 2018 en het MVO-karakter van de onderneming besproken.

De commissie heeft over de voorgelegde onderwerpen schriftelijk advies uitgebracht aan de Algemene Vergadering.

Op 2 november 2017 vond een extra vergadering van de Aandeelhouderscommissie plaats. In deze vergadering heeft een eerste discussie plaatsgevonden over de positionering van Brabant Water NV in de periode 2018 tot en met 2022.

De jaarlijkse Algemene Vergadering vond plaats op 23 juni 2017. Tijdens deze bijeenkomst werd het advies van de Aandeelhouderscommissie besproken, de Jaarrekening 2016 vastgesteld en is decharge verleend aan de Directie voor haar bestuur en aan de Raad van Commissarissen voor zijn toezicht.

De Algemene Vergadering verleende goedkeuring aan het besluit van het Bestuur om met ingang van 1 januari 2018 een verlaging van de m³-prijs door te voeren en het vastrecht stabiel te houden. Een gemiddeld huishouden gaat er met deze tariefaanpassing ca. 3% op vooruit.

In de Algemene Vergadering heeft het Bestuur een toelichting gegeven op de stand van zaken binnen de onderneming. Hierbij is onder meer nader ingegaan op het investeringsprogramma 2017-2021, de financiële kaders, de stand van zaken met betrekking tot de openbare drinkwatertappunten en het project Jongeren op Gezond Gewicht. Ook is het Duurzaamheidsverslag 2016 besproken.

Het Bestuur heeft voorts informatie verschaft over de voortgang van de gerechtelijke procedure voor de vaststelling van de overnamesom voor NV TWM. De voortgang wordt vertraagd door het uitblijven van het advies van de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen. Brabant Water NV en NV TWM hebben op spoed aangedrongen bij de Rechtbank en de Rechtbank heeft de Commissie van Deskundigen inmiddels aangespoord meer voortgang te boeken.

Er is tot slot stilgestaan bij een aantal nieuwe ontwikkelingen. Een van deze ontwikkelingen betreft de inzet van de nieuwe duurzame energiebron aardwarmte/geothermie. Brabant Water NV is hierbij betrokken vanwege de specifieke kennis die zij heeft over de ondergrond. Deze kennis kan eventueel ook worden ingezet bij de exploitatie van aardwarmte/geothermie-projecten. Deze inbreng zal dan niet door Brabant Water NV zelf plaatsvinden, maar door een van haar dochterondernemingen die zich bezighouden op het grensvlak van water en energie. Samen met de provincie en de B-5 gemeenten wordt gezocht naar locaties waar geothermie mogelijk is én die veilig zijn voor de waterwinning.

Samenstelling Raad van Commissarissen per 31 december 2017*

De heer mr. J.M.L. Niederer – voorzitter

Benoemd per 1 juli 2013 en herbenoemd per 1 juli 2017

Burgemeester van de gemeente Roosendaal

- Lid van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, afdeling Rechtspraak

Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen - lid

Benoemd per 1 juli 2015

Directeur Strategische Investerings bij MOL-Group

Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch - plaatsvervangend secretaris

Benoemd per 1 juli 2015

Directeur GGD Hart voor Brabant

- Lid Raad van Toezicht Stichting De Waarden, Zevenbergen
- Lid Raad van Bestuur Theater de Bussel, Oosterhout
- Directielid GGD West-Brabant
- Directielid RAV Brabant MWN
- Lid Veiligheidsdirectie Brabant Noord

De heer mr. H.B. Hieltjes - secretaris

Benoemd per 1 juli 2014

Waarnemend burgemeester van de gemeente Kapelle (per 1 januari 2018)

- Lid dagelijks bestuur Brabantse Delta (tot 31 januari 2018)
- Lid Raad van Commissarissen N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (tot 31 januari 2018)
- Lid Raad van Commissarissen N.V. Westerscheldetunnel (per 1 januari 2018)

Mevrouw J.A.M. Thijs-Rademakers – plaatsvervangend voorzitter

Benoemd per 1 juli 2015

Burgemeester van de gemeente Eersel (tot 15 september 2017)

- Voorzitter Intergemeentelijke Sociale Dienst (tot 15 september 2017)
- Vicevoorzitter Raad van Toezicht Savant (tot 8 december 2017)
- Lid Dagelijks Bestuur Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (tot 15 september 2017)

Samenstelling Auditcommissie

De heer H.B. Hieltjes - voorzitter

Mevrouw J.A.M. Thijs-Rademakers - lid

Samenstelling Governancecommissie

Mevrouw J.M. Driessen - voorzitter

Mevrouw C.J.A.M. van Esch - lid

De heer J.M.L. Niederer - lid

* De zittingsduur van een commissaris is vier jaar, waarna deze eenmaal herbenoembaar is voor wederom een periode van vier jaar

Jaarverslag 2017 van het Bestuur

Over Brabant Water NV

Brabant Water NV levert drink- en industriewater aan 2,5 miljoen inwoners en aan bedrijven in Noord-Brabant en een klein gedeelte van Zeeland. Wij winnen, zuiveren en distribueren water van uitstekende kwaliteit, tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.

Het hoofdkantoor is gevestigd in 's-Hertogenbosch, met een nevenvestiging in Breda. Bij ons bedrijf werken circa 800 medewerkers. De jaaromzet is ongeveer 200 miljoen euro. Brabant Water NV is een structuur-NV. De aandelen van onze vennootschap zijn voor 31,6% in handen van de Provincie Noord-Brabant. De overige aandelen zijn in het bezit van gemeenten in het voorzieningsgebied. Jaarlijks leveren we zo'n 180 miljoen m³ water. Wij hebben dertig waterproductiebedrijven verspreid over de hele provincie en een hoofdleidingnet van ruim 18.000 kilometer. Circa 60% van het drinkwater is bedoeld voor huishoudelijke klanten. Zij gebruiken het drinkwater voor consumptie en

andere huishoudelijke toepassingen. Het overige drink- en industriewater gaat naar bedrijven en instellingen die het inzetten voor uiteenlopende doelen. Ook leveren we maatwerkproducten aan bedrijven, zoals water voor laagwaardig gebruik of water dat een speciale behandeling heeft ondergaan.

De zorg voor het milieu, waaruit we de grondstof voor ons product putten, staat bij ons hoog in het vaandel. We streven naar een duurzame watervoorziening, nu en in de toekomst. We volgen bij al onze activiteiten de ontwikkelingen in de maatschappij. Om onze doelstellingen te realiseren, werken we klantgericht, kostenbewust en met actieve zorg voor onze omgeving. Dit doen we zoveel mogelijk in afstemming en samenwerking met andere organisaties.

Figuur 1 Waterproductiebedrijven

1 Bergen op Zoom	7 Oosterhout	14 Oirschot	21 Nuland	28 Helmond
2 Wouwe	8 Dorst	15 Luyksgestel	22 Eindhoven	29 Someren
3 Roosendaal	9 Prinsenbosch	16 Vessem	23 Loosbroek	30 Vlierden
4 Schijf	10 Tilburg	17 Lith	24 Macharen	
5 Seppe	11 Genderen	18 Schijndel	25 Veghel	
6 Zevenbergen	12 Vlijmen	19 Son	26 Lieshout	
	13 Haaren	20 Welschap	27 Budel	

Over Brabant Water

Dochterondernemingen

Brabant Water NV heeft vier dochterondernemingen. Dat zijn Hydreco, Hydreco Geomec, HydroBusiness en Hydroscope. Deze vier dochterbedrijven zijn ondergebracht in de holding Hydrocare. Onze kennis en expertise op het gebied van Koude- en WarmteOpslag (KWO) zijn geconcentreerd in ons dochterbedrijf Hydreco. Onze dienstverlening voor industriewater is ondergebracht bij HydroBusiness. Hydroscope is actief op het gebied van waterkwaliteit, veiligheid en legionellapreventie. Onze kennis en expertise op het gebied van geothermie is ondergebracht bij onze vierde dochteronderneming, Hydreco Geomec.

De cijfers die we in dit jaarverslag presenteren hebben steeds betrekking op het moederbedrijf Brabant Water inclusief haar dochterondernemingen, tenzij anders vermeld.

Bestuur per 31 december 2017

De heer drs. G.J. van Nuland - Bestuurder

Managementteam per 31 december 2017

De heer drs. G.J. van Nuland - voorzitter
Bestuurder

De heer drs. R. Berger
Manager Human Resource Management

De heer mr. drs. H. de Boer
Manager Financiële en Algemene Zaken

De heer ing. H.M.A. van Griensven
Manager Klant en Markt

De heer drs. S. Levelt
Manager ICT a.i.

Mevrouw R. Rijken
Manager Bestuurszaken

De heer dr. ir. J.Q.J.C. Verberk
Manager Productie

De heer ir. L.M. de Waal
Manager Distributie

Ondernemingsraad per 31 december 2017

De heer P.G.A. Achterberg
De heer A.J. van Ballegooij
De heer drs. J.F.B. van de Camp
De heer F.A. Flapper
De heer E. de Froe - voorzitter
De heer H. van Horne
Mevrouw E.D.M van der Horst
De heer ir. W.J. Huisman
Mevrouw M. Luque Jacobs
De heer F.A.J. Moonen
De heer G.A.J.M. van Rooij
De heer ing. J.B. van der Vliet - vice voorzitter

Mevrouw M. van der Donk – OR-secretariaat

Kengetallen Brabant Water NV

voor haar voorzieningsgebied per 31 december 2017 (geconsolideerd)

	2017	2016	2015	2014	2013
Klanten	2.499.432	2.484.374	2.468.628	2.460.437	2.450.731
Aansluitingen	1.175.956	1.147.063	1.133.458	1.126.513	1.121.468
Waterleveringen					
Drinkwater					
Productie (x 1.000 m³)	184.299	180.892	179.725	174.757	177.837
Productieverlies (in procenten)	3,3	3,3	3,0	2,8	3,0
Drinkwaterlevering in het net					
Eigen concessiegebied (x 1.000 m³)	172.452	169.322	167.590	164.283	165.719
Andere waterleidingenbedrijven (x 1.000 m³)	7.242	7.584	7.484	6.262	7.868
Distributieverlies (in procenten)	2,6	2,3	2,7	2,5	2,5
Industriewater*					
Netto levering aan klanten (x 1.000 m³)	11.000	10.996	9.939	10.289	11.512
Distributienet					
Lengte hoofdleidingen	18.216	18.173	18.150	18.150	18.157
Aantal aansluitingen per km hoofdleiding	64,6	63,1	62,4	62,1	61,8
Balanscijfers (x 1.000 euro)					
Balanstotaal	1.047.833	960.027	921.797	899.606	860.754
Boekwaarde materiële vaste activa	870.148	832.583	798.430	764.257	715.069
Idem als percentage van de aanschafwaarde	52	51	51	50	50
Investeringsuitgaven	73.636	70.151	75.085	83.097	67.484
Resultaten (x 1.000 euro)					
Bruto omzet	208.572	203.981	201.001	194.367	227.028
Omzet water	173.580	170.501	167.310	170.956	206.617
Resultaat	31.167	34.308	40.652	39.387	39.084
Pesoneel					
Aantal medewerkers ultimo verslagjaar	788	794	807	811	821
Salariskosten incl. sociale lasten (x 1.000 euro)	53.593	53.539	52.789	53.009	54.052

* Inclusief leveringen buiten de provincie Noord-Brabant

Kengetallen

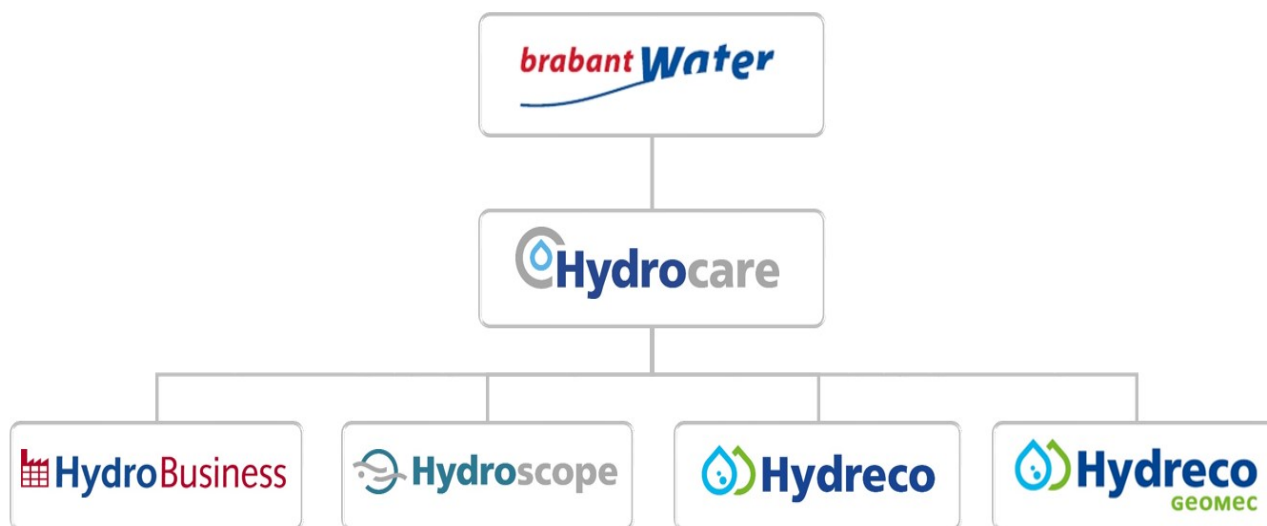
Sociale kengetallen

per 31 december 2017 (enkelvoudig)

	2017	2016
Kengetallen personeel per 31 december		
Aantal medewerkers in FTE	688	689
Aantal medewerkers	738	744
Aantal vrouwen	163	175
Aantal mannen	575	569
Aantal parttimers	202	210
Gemiddelde diensttijd (in jaren)	19,3	19,2
Gemiddelde leeftijd (in jaren)	49,5	49,1
Verloop in personeel		
In dienst per 1 januari	744	754
In dienst getreden	29	23
Beëindigd dienstverband	16	13
Uittreding wegens FUR/Pensioen	17	18
Overleden	2	2
In dienst per 31 december	738	744
Leeftijd en diensttijd per 31 december		
Gemiddelde leeftijd mannen	50,1	49,9
Gemiddelde leeftijd vrouwen	47,4	46,6
Gemiddelde leeftijd totaal	49,5	49,1
Gemiddeld aantal dienstjaren mannen	19,8	20,1
Gemiddeld aantal dienstjaren vrouwen	17,3	16,2
Gemiddeld aantal dienstjaren totaal	19,3	19,2
Arbeidsverzuim		
Kort	0,65	0,74
Gemiddeld	0,64	0,59
Lang	2,20	2,17
Totaal	3,49	3,50

Leeftijdscategorie	man	vrouw
15-24	8	1
25-34	73	12
35-44	66	46
45-54	171	68
55-64	249	35
65 en ouder	8	1
Totaal	575	163

Ondernemingsstructuur Brabant Water Groep*

*Situatie per 1-1-2018, in 2017 was Hydreco-GeoMec nog een 100% dochter van Hydreco

Risicomanagement

Risicobeheersing bij Brabant Water NV is een essentieel onderdeel van de bedrijfsvoering en richt zich met een brede invalshoek op alle facetten van de onderneming: van strategische en operationele risico's tot de betrouwbaarheid van financiële rapportages en het voldoen aan wet- en regelgeving. Onderdeel van dit risicobeleid is dat we zorgvuldig afwegen welke risico's Brabant Water NV loopt, welke beheersmaatregelen wij inzetten en hoe we controle houden op de effectiviteit en de naleving van de regels.

Een vastgestelde risicomatrix is een hulpmiddel om de risicobereidheid van Brabant Water NV te bepalen.

Taken en verantwoordelijkheden

Het Bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en effectieve werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Brabant Water. Risicobeheersing maakt onderdeel uit van het reguliere werk van lijn- en projectverantwoordelijken. Deze decentrale verantwoordelijkheid is een essentieel onderdeel van de risicobenadering. Centrale stafafdelingen ondersteunen daarbij. Zij voegen vanuit hun expertise kennis en kunde toe aan het proces van risicobeoordeling en risicobehandeling. Via een aantal concrete rapportageverplichtingen wordt hierover periodiek verantwoording afgelegd. Externe beoordeling vindt plaats door de externe accountant en certificering. De externe accountant rapporteert aan de Raad van Commissarissen en onderliggende commissies.

Risicoprofiel

Brabant Water NV is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit en kwaliteit van de drinkwaterlevering in ons voorzieningsgebied. Deze zorgplicht van bron tot kraan geeft tevens het kader voor onze belangrijkste risico's. Brabant Water hanteert de ISO 31000 als uitgangspunt voor risicomanagement.

Ontwikkelingen van de risico's in 2017

De risico's rondom bescherming van onze drinkwaterbronnen volgen we nauwlettend als het gaat om ontwikkelingen rondom schaliegas, opslag van kernafval en illegale lozingen. Een steeds groter wordend risico is het cyberrisico. De technische ontwikkelingen gaan erg snel en cyberaanvallen worden steeds frequenter en schadelijker. Daarnaast worden in het komende jaar Europese wet- en regelgevingen van kracht, die een alerte en flexibele organisatie van het

cyberrisicobeheer vereisen, waar Brabant Water actief invulling aan geeft.

Risicobereidheid

Brabant Water beoordeelt risico's en neemt maatregelen ter beheersing. Per risico wordt de impact en kans bepaald. Belangrijke uitgangspunten voor het bepalen van de risicobereidheid zijn:

- *Veiligheid:* Drinkwater is een eerste levensbehoefte. De veiligheid en betrouwbaarheid van ons product mag niet aan twijfel onderhevig zijn.
- *Financiën:* Wij streven een gezonde financiële huishouding na. De bijbehorende risicobereidheid is afgeleid van het financieel sturingskader. Voor risico's die kunnen leiden tot overschrijding of het niet behalen van de tolerantiegrenzen, worden passende maatregelen genomen.
- *Reputatie:* Onze goede reputatie en imago zijn wezenlijke onderdelen van ons bestaansrecht. Onder het risico dat onze strategische doelen om een duurzame en betrouwbare drinkwatervoorziening te handhaven niet worden behaald, verstaan wij ook het reputatierisico. Onze klanten moeten ervan uit kunnen gaan dat wij al het nodige doen om onze slogan waar te maken: Altijd. Overal. Brabant Water.

Op basis van de uitgangspunten beoordeelt Brabant Water haar risico's en mitigeert zoveel mogelijk risico's door het nemen van passende beheersmaatregelen. Deze maatregelen omvatten zowel verankering in beleid en proces als de toepassing van de passende technieken en het trainen van bewustzijn bij de medewerkers.

Voor 2018 is een overzicht van de belangrijkste risico's van Brabant Water opgenomen, verdeeld in de categorieën strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Per risico is aangegeven op welke wijze de kans en/of impact wordt verkleind.

Strategische risico's

Binnen de onderneming is het kader vastgesteld voor veiligstelling en optimalisatie van de watervoorziening in Noord-Brabant. Onderdeel daarbij is het 'Instrument toetsing strategische assets'. Hierin wordt de huidige staat van de strategische assets in kaart gebracht en getoetst aan de geformuleerde doelstellingen. Hieruit vloeit een aantal te nemen maatregelen voort.

Bescherming van de drinkwaterbron

Brabant Water NV maakt 100% gebruik van grondwater als bron voor de drinkwaterbereiding. Bescherming van deze grondstof is essentieel voor de bereiding van drinkwater, nu en in de (verre) toekomst. Wij zijn daarom alert op ontwikkelingen die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. Plannen voor mijnbouw in de Brabantse bodem en opslag van kernafval in België aan de rand van onze provincie kunnen ernstige bedreigingen worden voor de grondwaterkwaliteit.

Maatregelen: Samen met de provincie Noord-Brabant en de Brabantse gemeenten houden wij de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

Het Rijk heeft het initiatief genomen om te komen tot een Structuurvisie op de Ondergrond (STRONG). Gezien de toenemende drukte in de ondergrond is het noodzakelijk kaders te scheppen voor de ondergrondse ruimtelijke ordening. De drinkwatersector staat op het standpunt dat drinkwaterwinning en bodemenergiesystemen van elkaar gescheiden moeten zijn.

Maatregelen: Brabant Water NV volgt de beleidsontwikkelingen op nationaal niveau en is betrokken bij de uitwerking van STRONG op regionaal niveau in de omgevingsvisies en omgevingsplannen. Daarnaast werken provincie en Brabant Water samen om de drinkwatervoorziening ook in 2040 robuust te laten zijn, uitgaande van het Global Economy Scenario.

In België vinden proeven plaats voor opslag van kernafval in de relatief ondiepe Boomse klei in Mol, vlak bij de Nederlandse grens.

Maatregelen: Brabant Water NV zet zich ervoor in dat, in het geval dat gekozen wordt voor ondergrondse opslag, het nucleaire afval wordt opgeslagen in de dieper gelegen leperiaanse klei vanwege de extra bescherming door de kleilagen.

Daarnaast kunnen plaatselijke verontreinigingen de grondwaterkwaliteit bedreigen. Hierbij moet worden gedacht aan storting van gevaarlijk (drugs)afval, lozingen in het waterwingebied en onbekende stoffen die door menselijke activiteiten in het grondwater terecht kunnen komen.

Maatregelen: Wij werken actief mee aan programma's om overbemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen te gaan. De kwaliteit van het grondwater bewaken wij met een intensief meetprogramma, zodat verslechtering van de grondwaterkwaliteit tijdig wordt gesignaleerd en op tijd maatregelen kunnen worden getroffen. In geval van stortingen van afval en lozingen wordt onmiddellijk opgetreden om ervoor te zorgen dat de verontreiniging direct wordt opgeruimd. Bij planvoorbereiding en besluitvorming van de diverse overheden over ontwikkelingen die een gevaar kunnen opleveren voor de kwaliteit van het grondwater, vragen

wij constant aandacht voor ruimtelijke en milieukundige bescherming van onze grondwaterwinningen.

Bedreigingen van de kwaliteit van het drinkwater

De wettelijke eisen waaraan het drinkwater moet voldoen zijn opgenomen in het Drinkwaterbesluit. Brabant Water NV stelt hoge eisen aan kwaliteit en veiligheid van het drinkwater en hanteert daarom eigen (strengere) bedrijfsnormen die een signalerende functie hebben om te voorkomen dat het drinkwater na verloop van tijd niet meer aan de wettelijke norm voldoet.

Maatregelen: Jaarlijks wordt gerapporteerd over eventuele overschrijdingen van de wettelijke en bedrijfsnormen in het gehele bedrijfsproces. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Brabant Water NV is ISO-9001 gecertificeerd. Water Safety Plan is de methode van risicobenadering binnen Brabant Water NV om de risico's voor het drinkwater in de totale keten van bron tot kraan inzichtelijk te maken en de nodige acties te benoemen om deze risico's tot aanvaardbaar te reduceren. De resultaten van deze risico-inventarisatie worden meegenomen in het doorlopende renovatieprogramma van de drinkwaterproductiebedrijven.

Eind 2015 is door de gezamenlijke drinkwaterbedrijven van Nederland besloten een lagere bedrijfsnorm voor arseen in te stellen. Overal in Nederland wordt weliswaar voldaan aan de wettelijke norm, maar deze sluit enig gezondheidsrisico voor de lange termijn niet volledig uit.

Maatregelen: De Nederlandse drinkwatersector heeft uit voorzorg besloten verder te gaan en is daarmee internationaal een voorbeeld voor andere landen. Op waterproductiebedrijf Dorst is in 2016 de eerste installatie voor arseenverwijdering in Nederland in bedrijf genomen. Het tweede waterproductiebedrijf (Prinsenbosch) volgde in 2017. Voor twee andere locaties is nader onderzoek gestart.

Leveringszekerheid

De kwetsbaarheid van de uitgestrekte technische infrastructuur (bestaande uit ruim 18.000 kilometer hoofdleidingen en 30 waterproductiebedrijven met honderden winputten) is een gegeven. Het belang van een ongestoorde drinkwatervoorziening voor de Brabantse burger en het bedrijfsleven is groot.

Maatregelen: In het wettelijk voorgeschreven Leveringsplan wordt de wijze beschreven waarop Brabant Water NV de leveringszekerheid heeft geborgd, zowel voor nu als in de komende tien jaar. In 2016 hebben wij het Leveringsplan herzien en is hierop de goedkeuring verkregen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Bij het beschouwen van de externe risico's worden ook de gehanteerde risico's van de Nationale

Risicomanagement

Risicobeoordeling en de Risicoprofielen van de Veiligheidsregio's meegenomen.

In geval van een calamiteit bestaat de kans dat er niet voldoende betrouwbaar drinkwater geleverd kan worden.

Maatregelen: Brabant Water NV heeft een Calamiteitenplan en een calamiteitenorganisatie die ervoor zorgen dat de drinkwatervoorziening in zo'n situatie zo snel mogelijk weer hersteld wordt. Regelmatig worden oefeningen gehouden, ook met gemeenten en veiligheidsregio's, om procedures en protocollen in de praktijk te testen.

Het Beveiligingsplan richt zich op het voorkómen, opsporen en tegenhouden van moedwillig handelen dat gericht is tegen onze infrastructuur en tegen onze informatiesystemen. Juiste houding en gedrag van medewerkers is een cruciaal aspect bij een goede beveiliging. Het afgelopen jaar is veel aandacht geschonken aan oefeningen en cursussen voor medewerkers om het bewustzijn en het kennisniveau te verhogen. Het Bedrijfscontinuïteitsplan geeft aan welke maatregelen we getroffen hebben om in geval van een incident de meest kritische processen in stand te houden, dan wel zo spoedig mogelijk te herstellen.

Operationele risico's

Betrouwbaarheid van onze waterleidingen

De gemiddelde ouderdom van onze leidingen neemt langzaam toe en daarmee ook de storingsgevoeligheid.

Maatregelen: Door assetmanagement willen wij de goede prestaties op het gebied van de continuïteit van de levering ten minste handhaven en liefst nog verbeteren tegen gelijkblijvende of lagere kosten.

Aan de hand van risico gestuurd assetmanagement zijn de uitgangspunten vastgelegd om te komen tot een intensivering van het vervangingsprogramma voor distributieleidingen. Daarmee zijn integrale afwegingen te maken om allereerst die leidingen te vernieuwen, waarmee doelmatig de meeste risico's met betrekking tot leveringscontinuïteit en externe effecten worden gereduceerd. Het vervangingsprogramma (dat tientallen jaren gaat lopen) is nu twee jaar in uitvoering.

Verder hebben wij de leidingen geïnventariseerd die mogelijk grote externe effecten hebben op infrastructuren van derden. Op basis hiervan vindt overleg plaats met de eigenaren van deze infrastructuur om gezamenlijk de risico's te verminderen. In 2017 zijn diverse projecten in dit kader uitgevoerd.

Uit het inspectieprogramma voor de afsluiters in het leidingnet is gebleken dat de betrouwbaarheid van deze afsluiters op een hoog niveau ligt.

Betrouwbaarheid, bescherming en beschikbaarheid van informatievoorziening

De afhankelijkheid van ICT-systemen neemt steeds verder toe, maar ook de kans op cyberaanvallen. Omdat Brabant Water een aanbieder is binnen een vitale sector zal de Europese richtlijn voor netwerk- en informatiebeveiliging, die in 2018 geborgd wordt in de nationale cyberwetgeving, gaan gelden voor Brabant Water. Brabant Water heeft dan de zorgplicht om informatiebeveiliging binnen de drinkwaterlevering te borgen.

Maatregelen: Om de beschikbaarheid van de systemen te kunnen borgen is een groot aantal technische maatregelen getroffen en is er een responsprocedure bij incidenten. Brabant Water voert een actief beleid om de beveiliging technisch up to date te houden. Om na te gaan of onze technische maatregelen voldoende zijn, laten we regelmatig beveiligingstesten uitvoeren. Daarnaast wordt er permanent aandacht gegeven aan het bewustzijn van medewerkers, over de gevaren van het internet en het beschermen van persoonsgegevens. Op basis van een uitgevoerde risico-inventarisatie worden maatregelen geprioriteerd en genomen. Besluiten worden verankerd in beleid en procedures. Voor de komende wetgeving werkt Brabant Water samen met andere drinkwaterbedrijven aan een rapportagevorm om aan de zorgplicht te kunnen voldoen.

Financiële risico's

Brabant Water NV heeft een zodanig weerstandsvermogen opgebouwd, dat we in staat zijn om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarifiering. Voorbeelden van tegenvallers zijn de gevolgen van slechte klimatologische omstandigheden, een stijging van het aantal klanten dat overgaat op een eigen bron, stijgende energieprijzen of het niet langer kunnen beschikken over van één of meerdere productielocaties. De kans dat al deze omstandigheden zich tegelijkertijd voordoen, is klein.

Maatregelen: Wanneer één van de genoemde voorbeelden zich zou voordoen, is het effect op het weerstandsvermogen overzienbaar. De intensivering van het programma voor vervanging van de meest risicovolle leidingen vergt extra investeringen (circa 30 miljoen euro per jaar), die financieel haalbaar zijn. Om de beschikbaarheid van externe financiering te borgen is een arrangement bij de Europese Investeringsbank afgesloten waarbij Brabant Water onder gunstige condities tot een bedrag van 150 miljoen euro kan lenen.

Op het gebied van treasury geldt dat Brabant Water NV spelregels daaromtrent heeft vastgelegd in een Financieel Statuut. Hierin zijn procedures en gedragslijnen opgenomen ten behoeve van de financiële

Risicomanagement

instrumenten. Het grootste risico dat Brabant Water NV momenteel loopt, is een debiteurenrisico en een renterisico op haar uitstaande deposito's. Het renterisico op uitstaande schulden is gelet op het huidige volume zeer beperkt.

Maatregelen: Om het debiteurenrisico te beperken, is bepaald dat Brabant Water NV alleen mag beleggen in obligaties van banken en overheden met een Standard & Poors rating van ten minste AA-. Om het renterisico te beperken, wordt momenteel een looptijdmaatstaf van de portefeuille nagestreefd van vijf jaar.

In het kader van de overname van de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij (NV TWM) heeft de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen een conceptadvies opgesteld inzake de hoogte van de nog te betalen schadeloosstelling aan de NV TWM. Het conceptadvies is financieel verwerkt. Gelet op het conceptkarakter van het advies en de voor partijen nog openstaande bezwaar- en beroepsmogelijkheden bestaat er nog geen zekerheid over de definitieve omvang van de te betalen overnamesom.

Maatregelen: Handhaven van het beleid om een solide niveau van het weerstandsvermogen te borgen.

Risico's omtrent de exploitatiekosten en de investeringskosten moeten beheerst worden.

Maatregelen: we werken met een vastgestelde budget- en beleidscyclus en een intern controleplan. Ieder kwartaal is er rapportage over de realisatie van de financiële cijfers. De afgelopen jaren zijn geen grote afwijkingen geconstateerd tussen begroting en realisatie. De in het kader van het interne controleplan door de lijnafdelingen uitgevoerde controles zorgen voor een verdere borging van de kwaliteit van ons financiële proces.

Compliance risico's

Voor een drinkwaterbedrijf is de naleving van de Drinkwaterwet met bijbehorende regelingen van essentieel belang.

Maatregelen: De wettelijke verplichtingen zijn geïnventariseerd. De interne procedures, die het gehele proces van bron (waterwinning) tot kraan (aflevering) volgen, zijn opnieuw beschreven op basis van de risicobenadering. Uit toetsingen en controles van ILT is gebleken dat Brabant Water NV voldoet en wil blijven voldoen aan de vereiste criteria en de wettelijke regels en daarvoor passende maatregelen heeft getroffen. Op basis hiervan was ILT bereid met Brabant Water een convenant te sluiten over de wijze waarop ILT haar toezichthoudende taak voortaan uitoefent. Op 29 juni 2016 is genoemd convenant ondertekend.

Ook ten aanzien van andere wettelijke regels wil Brabant Water NV compliant zijn.

Maatregelen: Rondom een aantal belangrijke juridische thema's zijn expertgroepen ingesteld die actuele ontwikkelingen volgen en advies uitbrengen aan de verantwoordelijken. Voor de komende periode worden met name de verplichtingen die voortvloeien uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de gevolgen van de nieuwe Omgevingswet in beeld gebracht en maatregelen getroffen om aan de nieuwe eisen te voldoen.

Naast de naleving van wet- en regelgeving dienen we ook rekening te houden met maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden.

Maatregelen: De Brabant Water Gedragscode en de interne bedrijfsregelingen geven aan wat wij verstaan onder gewenst en integer gedrag. In werkoverleggen en anderszins wordt aandacht besteed aan het integriteitsbewustzijn van alle medewerkers. Voor medewerkers is er een aantal meldpunten waar zij met eventuele klachten terecht kunnen.

Met inachtneming van het gegeven dat een intern risicobeheersingsraamwerk nooit absolute zekerheid kan geven op het voorkomen van risico's, verklaart het Bestuur dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen toereikend inzicht geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

Financiën

Financieel beleid

Het verslagjaar 2017 wordt afgesloten met een positief resultaat van 31,2 miljoen euro. dat conform het door de aandeelhouders vastgestelde financieel beleid wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Hoofdelementen van dit financieel beleid zijn het handhaven van een toereikend weerstandsvermogen in combinatie met een restrictief tarievenbeleid. Dit toereikend weerstandsvermogen stelt ons in staat de in de komende jaren toenemende investeringen financieel te houden alsmede de gevolgen van de overname van de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij (TWM) te verwerken.

In het verslagjaar is een additionele betaling van 27 miljoen euro aan de NV TWM gedaan inzake de overname van de activa van de NV TWM. Deze aanvullende betaling is gebaseerd op voorlopige berekeningen van de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen. Hierbij is de Commissie uitgegaan van de zogenaamde reproductiewaarde. Op basis van de berekening van de Commissie hebben we onze in 2014 gemaakte inschatting van de overnameprijs bijgesteld. Tevens hebben we besloten om de goodwill alsnog te activeren. Op die manier spreiden we het effect van de overname over de tijd en kunnen de gevolgen beter worden geabsorbeerd. Benadrukt wordt dat er nog steeds onzekerheid bestaat omtrent de uiteindelijke verkrijgingsprijs. Verwacht wordt dat de Rechtbank nog in 2018 tot een uitspraak komt.

Onder het eerder vermelde restrictieve tarievenbeleid verstaan we een tariefontwikkeling die zo mogelijk stabiel is in de komende jaren, maar die in elk geval gemaximeerd is op de geldende inflatiecijfers. Dit beleid is gunstig voor onze huidige klanten, want bij effectivering hiervan is in reële zin sprake van een dalende of in het uiterste geval gelijkblijvende drinkwaternote.

Over 2017 waren de tarieven voor onze huishoudelijke klanten gelijk aan die van 2016. De inflatie over 2017 bedroeg 1,3%. In reële termen betekende dit voor onze klanten dus een dalende waterrekening. In 2018 zijn de tarieven verlaagd.

Resultaat 2017 ten opzichte van 2016

Het resultaat over 2017 lag 3,1 miljoen euro onder het resultaat van 2016. Het bedrijfsresultaat steeg daarentegen wel, namelijk met 3,9 miljoen euro, als gevolg van een stijging van de bedrijfsopbrengsten met

4,6 miljoen euro in combinatie met een stijging van de bedrijfslasten van 0,7 miljoen euro.

De stijging van de drinkwateropbrengsten bedroeg 3,0 miljoen euro. Deze stijging is enerzijds veroorzaakt door een stijging van de afzet van 2,5%. Deze is in belangrijke mate veroorzaakt door een zeer warme zomer. Anderzijds zorgt de aansluiting van onze klantenadministratie met de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) er voor dat er meer vastrecht bij de klant in rekening is gebracht. Dat zorgt voor een aanvullende omzet van ruim 0,8 miljoen. Het resterende deel van de omzetstijging vloeit voort uit een autonome groei van het aantal aansluitingen.

De omzet van de 'en gros'-levering is nagenoeg gelijk gebleven.

De omzet uit ander water dan drinkwater is ten opzichte van 2016 met 10% gestegen. Deze wordt veroorzaakt door een verrekening van een minimum afnameverplichting uit 2016, die pas in 2017 in rekening is gebracht.

De omzet van de dochters (KWO-activiteiten, technische ondersteuning en exploitatie van installaties) is ten opzichte van 2016 gestabiliseerd.

De geactiveerde productie steeg met 0,6 miljoen euro ten opzichte van 2016. De overige opbrengsten waren circa 0,9 miljoen euro hoger dan in 2016. Deze opbrengsten hebben betrekking op de levering van producten en diensten die aan de waterlevering zijn gerelateerd, zoals administratieve dienstverlening aan derden ('meeliften').

Binnen de bedrijfslasten bleef het totaal aan salarissen en sociale lasten nagenoeg stabiel, mede vanwege het uitblijven van een nieuwe cao.

De kosten van grond- en hulpstoffen waren lager (0,3 miljoen euro) dan in 2016. De kosten van uitbesteed werk daalden met 1,1 miljoen, voornamelijk als gevolg van een daling van de dotaties aan voorzieningen en een daling van het aantal inleenkrachten, terwijl de overige bedrijfskosten met 0,7 miljoen euro zijn gedaald. Deze daling is voornamelijk het gevolg van een verdere digitalisering en een betere periode-allocatie.

De kapitaallasten (afschrijvingen, overige waarde-mutaties en financieringslasten) laten ten opzichte van 2016 een stijging zien van 9,4 miljoen euro. De afschrijvingen stegen met een bedrag van 2,2 miljoen euro. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door extra afschrijving van de aangepaste goodwill inzake de

Financiën

overname van de activa van de NV TWM. Deze extra afschrijving bedroeg 1,9 miljoen.

Het saldo van financiële baten en lasten – waaronder ook opgenomen het relatieve aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen – is gedaald met 7,2 miljoen euro en is per saldo negatief. De daling is het gevolg van enerzijds een daling van de rente-opbrengsten als gevolg van de steeds verder dalende spaarrente en anderzijds van de extra rentekosten over de hogere overnamesom inzake de overname van de activa van de NV TWM.

Voorzieningen

In 2017 is het totale voorzieningenniveau per saldo gestegen met 9,5 miljoen euro. Deze stijging is enerzijds het gevolg van de reguliere dotatie die nodig is om met name de Voorziening amovering transport- en distributieleidingen op het gewenste niveau te brengen. Anderzijds is de dotatie aan deze voorziening hoger dan in 2016 als gevolg van een verhoging van de in de modellen opgenomen gemiddelde uitnameprijs en een aanpassing in het tempo van verwijderen van AC-leidingen.

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve wordt gehandhaafd op een niveau van 25 miljoen euro. Hiermee wordt in de solvabiliteitsbeoordeling rekening gehouden met een eventueel hogere overnameprijs voor de NV TWM dan door Brabant Water NV berekend is. Aangezien de rechterlijke uitspraak inzake de overnamesom bindend zal zijn – en de NV TWM in haar berekeningen tot aanzienlijke hogere uitkomsten komt – is er nog steeds risico dat de overnamesom significant boven het bedrag ligt zoals dat door Brabant Water NV is berekend.

Tarieven

In 2017 zijn de tarieven voor een m³ water en het vastrecht ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2016.

Treasury

Brabant Water NV heeft in 2017 een positieve kasstroom gerealiseerd. Dit wordt met name veroorzaakt door het aantrekken van twee leningen en de aflossing van een aantal obligaties. De daaruit ontvangen middelen zijn met name ingezet ter financiering van de investeringsuitgaven en een verlaging van de debetstand op enkele bankrekeningen.

De gelden die niet direct noodzakelijk zijn voor hetzij operationele activiteiten hetzij voor het financieren van investeringen worden belegd conform de richtlijnen vastgelegd in het Financieel Statuut van Brabant Water NV. Dit statuut voorziet in een zeer risicomijdend beleggingsbeleid waarbij aangesloten is bij bepalingen uit

de Wet financiering decentrale overheden en staat het aangaan van open posities middels derivaten niet toe. Overigens waren er ultimo 2017 ook geen andere derivatencontracten aanwezig binnen Brabant Water NV.

In verband met de stijgende investeringen en de dalende tarieven zijn de overtollige liquide middelen aangehouden op spaarrekeningen teneinde zo flexibel mogelijk te zijn.

Toegestane vermogenskosten (WACC) en solvabiliteit

Met de invoering van de Drinkwaterwet zijn met ingang van 2012 wettelijke eisen gesteld aan de toegestane hoogte van de vermogenskosten die betrekking hebben op drinkwateractiviteiten. Vermogenskosten zijn gedefinieerd als de kosten van eigen en vreemd vermogen. De kosten van vreemd vermogen zijn de rentelasten over de afgesloten leningenportefeuille; de kosten van eigen vermogen zijn gelijk aan het gerealiseerde resultaat.

Voor de jaren 2016 en 2017 zijn de vermogenskosten (WACC) gemaximeerd op 4,2% van het balanstotaal verminderd met de liquide middelen. Jaarlijks vindt aan de hand van de jaarrekening en na correctie voor niet-drinkwateractiviteiten door de Minister van I&M toetsing plaats of aan deze wettelijke eis is voldaan. Aan de hand van de voorliggende jaarrekening kan – na eliminatie van de niet-drinkwateractiviteiten – een WACC berekend worden van ongeveer 3,8%. Brabant Water NV blijft daarmee binnen de voor 2017 wettelijk toegestane WACC.

In de Drinkwaterwet is tevens vastgelegd dat de toegestane solvabiliteit een maximum kent van 70%. Hiervan kan (tijdelijk) afgeweken worden als een individueel bedrijf toekomstige verplichtingen kent waardoor een hoger maximum gerechtvaardigd is. Op grond van de eenvoudige balans (de Drinkwaterwet reguleert namelijk uitsluitend drinkwateractiviteiten) en rekening houdend met een correctie voor de bestemmingsreserve kan de solvabiliteit per einde boekjaar berekend worden op 56,8%, dus ruim binnen het toegestane maximum.

In de Drinkwaterwet wordt de maximumsolvabiliteit gereguleerd. Financieel beleidsmatig minstens zo relevant is de vraag naar de te hanteren minimumsolvabiliteit. In 2013 is door de Algemene Vergadering vastgelegd dat de solvabiliteit minimaal 45% dient te bedragen.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is Brabant Water NV vennootschapsbelastingplichtig. Voor de wettelijke drinkwatertaken geldt een vrijstelling van vennootschapsbelasting op grond van artikel 8f lid 1 sub b Wet Vpb 1969. Dit betreft het merendeel van de activiteiten van Brabant Water NV. Activiteiten waar wel vennootschapsbelasting over betaald moet worden zijn onder andere de dienstverlening aan derden (beheer terreinleidingen van bijvoorbeeld recreatieparken), verhuur van (voormalige) dienstwoningen, verpachting van grond en de verkoop van reststoffen. Met de Belastingdienst wordt overleg gevoerd over de toepassing van een tweetal vrijstellingen. Gelet op het verloop van de discussie is voor 2017 geen additionele belastingplicht voor Brabant Water opgenomen.

De te betalen belastingen zijn in het verslagjaar gedaald met 0,2 miljoen euro. Het gemiddelde te betalen Vpb-tarief over 2017 bedroeg 24,7%.

Investerings

In 2017 kwam voor een bedrag van 78 miljoen euro aan investeringswerken gereed en vond activering van deze werken plaats. De daadwerkelijke investeringsuitgaven over 2017 bedroegen 74 miljoen euro. Het verschil tussen de daadwerkelijke uitgaven en de waarde van de gereedgekomen investeringen wordt veroorzaakt door het verloop van de post 'Werken in uitvoering'.

De in financiële omvang belangrijkste investeringswerken in 2017 betroffen in de distributiesfeer de aanleg en vervanging van hoofd- en aansluitleidingen. In 2017 werd hiertoe een bedrag van 54 miljoen euro geïnvesteerd. In de productiesfeer werden substantiële investeringen gedaan in bouw en renovatie van een aantal productielocaties, alsmede in de realisatie van de laatste centrale onthardingsinstallatie.

Vooruitblik op 2018

In 2018 is sprake van een daling van het variabele tarief voor huishoudelijk verbruik (met bijna 7%), terwijl het vastrecht stabiel blijft. Voor zakelijke klanten met een capaciteitsaansluiting dalen de tarieven iets meer. Met deze tariefwijziging zijn onze tarieven meer in lijn met onze kostenstructuur. De opbrengsten zullen in 2018 als gevolg van de tariefontwikkeling dalen, terwijl operationele kosten (mede als gevolg van een toename van het aantal inleenkrachten) zullen stijgen ten opzichte van 2017. De rentelasten zullen als gevolg van het wegvallen van de incidentele rentekosten samenhangende met de overname van de NV TWM daarentegen sterk dalen. Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen wordt per saldo een (bescheiden) daling van het resultaat verwacht. De toename van het aantal inleenkrachten is voor een groot deel tijdelijk, vanwege tijdelijke insourcing van call-center werkzaamheden.

Ten aanzien van het personeelsbestand wordt voor 2018 verwacht dat de bezetting min of meer gelijk is aan die van 2017.

Ook in 2018 zullen de investeringen verder stijgen. Het gros van de investeringen betreft wederom investeringen in vervanging en uitbreiding van ons leidingnet.

Onze inzet op MVO

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen zit in het Brabant Water-DNA. We zijn bevolgen in ons werk en hebben daarbij oog voor mens en milieu. We hanteren een duurzame bedrijfsvoering en voegen bij het uitvoeren van onze kerntaak waar mogelijk waarde toe voor onze omgeving.

Zo werken we bijvoorbeeld aan het veiligstellen van onze bronnen voor de huidige én toekomstige generaties, betrekken we onze klant actief bij het verbeteren van onze dienstverlening, houden we de kosten voor het drinkwater zo laag mogelijk en zijn we een betrokken werkgever en erkend leer-werkbedrijf. Ons MVO-beleid heeft zich het afgelopen jaar vooral gericht op:

- Klimaatneutraal ondernemen;
- Zero waste realiseren;
- De biodiversiteit in onze natuurgebieden bevorderen;
- Meer jongeren betrekken bij (het belang van) kraanwater;
- Onze kennis delen in binnen- en buitenland.

Op deze onderdelen hebben we het volgende bereikt:

- Verdere reductie van energiegebruik met 0,5%. Ten opzichte van 1990 betekent dit inmiddels een reductie van 12,5%.
- De realisatie van zonnepanelen op zes productielocaties, waardoor we nu 1,5% van onze stroom zelf opwekken.

- Bijna twaalfduizend ton reststof die vrijkomt in ons productieproces (zoals ijzer- en kalkhoudend slib, kalkpellets, kalkkorrels en gebruikt filterzand) wordt hergebruikt. Dit komt overeen met nagenoeg 100% hergebruik.

- Deelname aan de Greendeal Infranatuur
- In 2017 bezochten 40.000 mensen lesjedorst.nl (onze educatieve website).
- Onze inspanningen op het gebied van kennisdeling in het buitenland zijn medio 2017 ondergebracht bij het samenwerkingsverband Vitens Evides International (VEI). Via deze organisatie zijn ca. 25 van onze medewerkers ingezet bij projecten in zes landen.

We vinden het belangrijk om transparant te zijn over onze inzet op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid. Daarom leggen we daarover uitgebreid verantwoording af in ons MVO-verslag 2017, dat naast dit jaarverslag is opgemaakt. In het MVO-verslag laten we zien dat we als semipublieke onderneming ook activiteiten uitvoeren die we niet wettelijk verplicht zijn, maar waarvoor we wel nadrukkelijk kiezen, omdat onze unieke kennis ons in staat stelt om met relatief weinig extra middelen echt maatschappelijk van toegevoegde waarde te zijn.

Jaarrekening 2017

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Activa		
A Vaste Activa		
I Immateriële vaste activa	33.982	17.489
II Materiële vaste activa	870.148	832.583
III Financiële vaste activa	85.953	77.438
	990.083	927.510
B Vlottende Activa		
I Voorraden	195	149
II Vorderingen en overlopende activa	31.302	30.533
III Liquide middelen	26.253	19.324
	57.750	50.006
Totaal activa	1.047.833	977.516

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Passiva		
C Eigen Vermogen		
I Gestort en opgevraagd kapitaal	278	278
II Wettelijke reserve	5.988	5.988
III Overige reserves	577.841	546.674
IV Bestemmingsreserve	25.000	25.000
	609.107	577.940
D Vreemd Vermogen		
I Voorzieningen	145.834	136.300
II Langlopende schulden	226.918	195.750
III Kortlopende schulden en overlopende passiva		
a Kredietinstellingen	6.360	15.726
b Leveranciers	16.705	13.593
c Overige schulden	42.909	38.207
	65.974	67.526
	438.726	399.576
Totaal passiva	1.047.833	977.516

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

		2017	2016
E			
I	Netto omzet	181.699	178.626
II	Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf	13.125	12.526
III	Overige bedrijfsopbrengsten	13.748	12.829
	Som der bedrijfsopbrengsten	208.572	203.981
F			
I	Kosten van grond- en hulpstoffen	14.206	13.879
II	Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten	53.882	54.987
III	Lonen en salarissen	42.774	43.090
	Sociale lasten	10.818	10.449
IV	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	33.217	31.046
V	Overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa	–	–
VI	Overige bedrijfskosten	16.566	17.276
	Som der bedrijfslasten	171.463	170.727
	Bedrijfsresultaat	37.109	33.254
G			
	Financiële baten en lasten		
	Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties	1.389	1.810
	Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	860	842
	Rentelasten en soortgelijke kosten	-7.896	-991
	Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	31.462	34.915
H			
	Belasting en resultaat deelnemingen		
	Belasting uit gewone bedrijfsuitoefening	-391	-630
	Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	96	23
	Resultaat	31.167	34.308

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Bedrijfsresultaat	37.109	33.254
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	33.574	31.365
Dotaties/vrijval voorzieningen	17.330	18.079
Amortisatie agio	657	643
	51.561	50.087
Mutaties in werkkapitaal:		
Handelsvorderingen	-1.809	616
Onttrekkingen aan voorzieningen	-7.796	-9.597
Onderhanden werk / Voorraden	-46	2
Handelscrediteuren	3.111	-420
Overige schulden en vorderingen	5.707	-11.550
Ontvangen interest	2.246	2.649
Betaalde interest	-8.200	-1.057
	-6.787	-19.357
Kasstroom uit operationele activiteiten	81.883	63.984
Investerings in vaste activa	-111.094	-81.093
Desinvesteringen in vaste activa	7.957	3.326
Opbrengsten verkoop activa	358	318
Ontvangen investeringsbijdragen	12.836	11.167
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-89.943	-66.282
Aflossing langlopende schulden	-1.640	-3.335
Ontvangsten langlopende leningen	27.000	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	25.360	-3.335
Netto kasstroom boekjaar	17.300	-5.633
Geldmiddelen 31 december 2017	22.869	5.569
Geldmiddelen 1 januari 2017	5.569	11.202
Mutatie in geldmiddelen	17.300	-5.633

Dit overzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen zijn samengesteld uit de posten spaarrekeningen en banken rekening-courant (zoals opgenomen onder de liquide middelen) minus de post handelsbanken (zoals opgenomen in de post kredietinstellingen). De positieve kasstroom heeft enerzijds geleid tot een groei van de liquide middelen en anderzijds tot een afname van de debetstand bij de handelsbanken. Een betere allocatie van de geldstromen heeft in de vergelijkende cijfers geleid tot enkele verschuivingen. De belangrijkste daarvan zijn de amortisatie van agio die van de kasstroom uit financieringsactiviteiten is verplaatst naar de aanpassingen (omdat de amortisatie geen kasstroom betreft) en de uitzetting van middelen in effecten (en vrijval hiervan) die verplaatst is van financieringsactiviteiten naar investeringsactiviteiten.

Overzicht totaalresultaat 2017	2017	2016
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen	31.167	34.308
Totaalresultaat van de rechtspersoon	31.167	34.308

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Brabant Water NV, statutair gevestigd te 's-Hertogenbosch (KvK 16005077), en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit: het leveren van drinkwater en industriewater, advisering op het gebied van legionellapreventie en het bouwen en onderhouden van KWO-installaties.

Groepsverhoudingen

Brabant Water NV staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW is onderstaand opgenomen:

Naam	Statutaire zetel	Aandelen in het geplaatste kapitaal
Geconsolideerde maatschappijen		
1. HydroCare BV	Breda	100%
2. HydroScope BV	Breda	100% deelneming van 1
3. HydroBusiness BV	Breda	100% deelneming van 1
4. Hydreco BV	Breda	100% deelneming van 1
5. Hydreco GeoMEC BV	Breda	100% deelneming van 4
6. Geothermie Brabant BV	Breda	50% deelneming van 5
7. Geothermie Tilburg Noord BV	Breda	50% deelneming van 5
8. Haagse Aardwarmte Leyweg	Hoevelaken	25% deelneming van 5

De belangrijkste transacties door Brabant Water NV met haar verbonden partijen bestaan uit het leveren van industriewater, de verhuur van kantoorruimte en het verstrekken van financiering. De totale omvang van deze transacties bedroeg in 2017 circa 3 miljoen euro.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Brabant Water NV zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen, waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Brabant Water NV. De financiële gegevens van Brabant Water NV zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van art.2: 402 BW, is volstaan met een verkorte Winst-en Verliesrekening in de enkelvoudige jaarrekening. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

Algemene grondslagen voor opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders bepaald.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Stelsel- en schattingswijziging in verband met goodwill TWM

In 2007 heeft Brabant Water de activiteiten en de daarbij behorende activa van de NV TWM overgenomen. Op dat moment was de overnameprijs onbekend. Deze wordt middels een gerechtelijke procedure vastgesteld. De Commissie van Deskundigen, die door de Rechtbank terzake is benoemd, heeft ultimo 2017 in een eerste concept-rapport haar oordeel over de te betalen overnamesom kenbaar gemaakt aan partijen. Het door de Commissie genoemde bedrag is aanmerkelijk

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

hoger dan de door Brabant Water berekende overnamesom die in de jaarrekening van 2014 is verwerkt. In 2014 werd gerekend met een uiteindelijke overnamesom van 52 miljoen euro. Deze overnamesom leidde in 2014 tot een bedrag aan goodwill van ruim 22 miljoen euro, die rechtstreeks ten laste van het vermogen is gebracht.

Gelet op het feit dat de Commissie van oordeel is dat een hogere overnamesom zal moeten worden betaald voor de NV TWM is besloten in de Jaarrekening 2017 uit te gaan van het door de Commissie in het ontwerp-rapport bepaalde bedrag. Zowel het definitieve rapport als het uiteindelijke oordeel van de rechter kan hier significant van afwijken.

Zoals gezegd is in 2014 ervoor gekozen de te betalen goodwill rechtstreeks ten laste te brengen van het eigen vermogen. Vanwege het feit dat de te betalen goodwill naar verwachting bijna twee keer zo hoog zal worden als eerder is ingeschat en daarmee hoger zal zijn dan de waarde van de overgenomen activa is het ons inziens voor een goed inzicht in het vermogen beter om de goodwill alsnog te activeren. Reden hiervoor is dat met het bekend worden van de volle omvang van de goodwill Brabant Water eerst nu de volledige consequenties van de overname kan overzien.

Bij de verwerking is ervoor gekozen de goodwill af te schrijven in een periode van 20 jaar, waarbij activering plaatsvindt vanaf 2014, (het jaar waarin voor het eerst de goodwill in de jaarrekening is verwerkt), terwijl de afschrijvingsperiode haar aanvang vindt op het moment van overname (1-6-2007). De goodwill wordt derhalve de facto afgeschreven in de periode vanaf 1-1-2014 tot 1-6-2027.

In onderstaande tabellen zijn de effecten op zowel de balans als het resultaat opgenomen.

	Stand 2016 volgens methode Jaarrekening 2017	Stand 2016 volgens methode Jaarrekening 2016
Gestort en opgevraagd kapitaal	278	278
Wettelijke reserve	5.988	5.988
Overige reserves	546.674	529.185
Bestemmingsreserve	25.000	25.000
Eigen vermogen	577.940	560.451
Goodwill	19.168	–
Informatiesystemen	8	8
Immateriële vaste activa	19.176	8

Effect activeren goodwill op eigen vermogen (stelselwijziging)	
Activeren goodwill in 2014	22.526
Afschrijving goodwill over periode 2014 - 2015	-3.358
Toename Eigen Vermogen per ultimo 2016	19.168
Effect activeren goodwill op resultaat 2016 (stelselwijziging)	
Jaarlijkse afschrijving op basis van "oude" goodwill	-1.679
Afname Resultaat 2016	-1.679
Totaaleffect op Eigen Vermogen 2016	17.489
Effect op resultaat 2017 van verhoging goodwill (schattingswijziging)	
Jaarlijkse extra afschrijving	-1.930
Rentekosten over extra goodwill	-6.869
Totaal effect op het Resultaat 2017	-8.799

Andere schattingswijziging

De Voorziening amovering transport- en distributieleidingen wordt bepaald op basis van het aantal kilometers uit te nemen leidingen, het tempo waarin de uitname plaatsvindt, de gemiddelde uitnameprijs en de hoogte van inflatie en rente. Het te verwachten uitnametempo van met name AC-leidingen is voor de komende jaren neerwaarts bijgesteld. Op basis van de verwachting dat in de komende jaren een betere verwerkingstechniek voor AC beschikbaar zal komen zullen we, meer dan nu het geval is, bij vervanging AC-leidingen tijdelijk laten liggen. Zodra die betere verwerkingstechniek er is zullen deze buiten gebruik gestelde leidingen alsnog worden verwijderd. De impact op de hoogte van de voorziening is vooralsnog beperkt. Een laatste schattingswijziging in deze voorziening betreft de uitnameprijs van niet-AC-leidingen. Jaarlijks wordt de werkelijke uitnameprijs vergeleken met de geschatte prijs. Ook de hoogte van de gehanteerde disconteringsvoet wordt vergeleken met de werkelijke rente. Indien de werkelijke prijs meer dan 10% afwijkt van de gehanteerde aanname dan wel de rente meer dan 0,5%-punt afwijkt, worden de aangenomen waardes aangepast. Gebleken is dat de werkelijke uitnameprijs meer dan 10% hoger was dan de aanname. Reden om deze parameter aan te passen. Deze wijziging heeft een stijging van de dotatie tot gevolg van bijna € 0,7 miljoen. Ten aanzien van de disconteringsvoet geldt dat deze ongewijzigd is gebleven.

De effecten van de schattingswijzigingen zijn onderstaand weergegeven:

Effect aanpassen tempo vervangen AC-leidingen	
Dotatie bij oude vervangingstempo	10.337
Dotatie bij nieuwe vervangingstempo	10.469
Effect tempowijziging	-132
Effect aanpassen kilometerprijs niet-AC-leidingen	
Dotatie bij oude prijs	10.469
Dotatie bij nieuwe prijs	11.152
Effect aanpassen vervangingstermijn AC	-683
Totaal effect op het resultaat	-815

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden) als financiële derivaten verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht indien die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de "Toelichting niet uit de balans blijvende verplichtingen". Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

In het treasury statuut staan de kaders benoemd omtrent het beheersen van risico's. In het vigerende statuut is het gebruik van renteafschermdende instrumenten toegestaan ter beheersing van het renterisico op zekere kasstromen. Er mag geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten waarbij een open positie wordt aangegaan. Met andere woorden: de eventuele verliezen moeten altijd gelimiteerd zijn. Er zijn door Brabant Water NV momenteel geen derivaten afgesloten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de kosten verminderd met de cumulatieve afschrijving en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals nader in de toelichting op de balans is gespecificeerd. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld. De in het verslagjaar geactiveerde goodwill samenhangende met de overname van de NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij wordt afgeschreven in 20 jaar. Geactiveerde in eigen beheer gebouwde softwaresystemen worden afgeschreven in drie jaar. In het verslagjaar is overigens geen sprake van in eigen beheer gebouwde softwaresystemen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de vennootschap en haar groepsmaatschappijen krachtens een financiële leaseovereenkomst het economisch eigendom hebben, worden geactiveerd. De uit de financiële leaseovereenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord.

Materiële vaste activa in aanbouw worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en indien van toepassing verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten en een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten.

De kosten die samenhangen met verplichtingen inzake de ontmanteling en verwijdering van distributie- en transportleidingen en het herstel van de terreinen bij de productielocaties zijn opgenomen onder de post voorzieningen aan de passiefzijde van de balans. Kosten voor overig (periodiek) groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

De toegepaste afschrijvingstermijnen zijn:

Technische gebouwen	45 jaar
Kantoorgebouwen	40 jaar
Terreinvoorzieningen	15 jaar
Leidingen en kabels op terreinen	60 jaar
Machines en installaties	3-30 jaar
KWO-installaties	20-30 jaar
Industriewaterinstallaties	3-30 jaar
Transport- en distributieleidingen niet AC	90 jaar
Transport- en distributieleidingen AC	60 jaar
Telecommunicatiekabels	33 jaar
Watermeters	15 jaar
Aansluitleidingen	33 jaar
Inrichting, inventaris en computerapparatuur	3-5 jaar
Transportmiddelen	4-6 jaar
Terreinen en niet gebonden activa	Op deze activa wordt niet afgeschreven

Financiële vaste activa

De niet geconsolideerde deelnemingen waarop invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden (bij gebrek aan voldoende gegevens om de nettovermogenswaarde te bepalen) gewaardeerd op basis van het zichtbaar eigen vermogen (vermogensmutatiemethode), doch niet lager dan nihil.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en (indien van toepassing) onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Deelnemingen met een negatieve waarde volgens de vermogensmutatiemethode worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de desbetreffende deelneming, wordt een voorziening gevormd, primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het resterende aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de vennootschap ten behoeve van deze deelnemingen. De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid. De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties (beursgenoteerd) behoren niet tot een handelsportefeuille en worden aangehouden tot het einde van de looptijd en worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs.

Effecten worden bij aankoop opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Er vindt geen afwaardering plaats naar lagere marktwaarde, tenzij er sprake is van een reële kans op onvolledige terugbetaling van de hoofdsom.

Vorraden

De voorraden betreft onderhanden werk waarbij de adviesdiensten reeds (gedeeltelijk) zijn uitgevoerd maar nog niet (volledig) zijn gefactureerd. Deze post is gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loonkosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs, onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voor de voorzieningen amovering transport- en distributieleidingen, amovering productielocaties, compensated absences, reorganisatie en diensttijdgratificaties geldt dat deze contant zijn gemaakt tegen een reële rente van 1,63%. Deze is gebaseerd op een gemiddelde lange rente van 3,63% en een gemiddelde verwachte inflatie van 2%. De rente is onderdeel van de dotatie aan de betreffende voorziening en niet afzonderlijk als rentelast verantwoord.

- **Voorziening amovering transport- en distributieleidingen**

Op grond van concessies heeft Brabant Water NV de plicht om de transport- en distributieleidingen te verwijderen op het moment dat deze niet meer operationeel zijn. In de situatie waar dit niet formeel geregeld is, bestaat er wel een feitelijke verwijderingsverplichting gelet op het aantoonbare beleid. De voorziening wordt opgebouwd gedurende de levensduur van de leidingen, op basis van schattingen van de in de toekomst te verwachten uitgaven. Voor een nadere uiteenzetting van de in de bepaling van de omvang van de voorziening betrokken parameters wordt verwezen naar de 'Toelichting op de geconsolideerde balans'.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

- **Voorziening amovering productielocaties**

Alle productielocaties liggen op terreinen met een ecologische bestemming, waarop de verplichting rust om deze na gebruik weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. De voorziening wordt opgebouwd gedurende de levensduur van de productielocaties, op basis van schattingen van de in de toekomst te verwachten uitgaven. Voor een nadere uiteenzetting van de in de bepaling van de omvang van de voorziening betrokken parameters wordt verwezen naar de 'Toelichting op de geconsolideerde balans'.

- **Voorziening droogteschade grondwaterwinning**

De voorziening droogteschade grondwaterwinning wordt opgenomen voor de geschatte kosten die naar verwachting voortvloeien uit de per balansdatum lopende verplichtingen uit hoofde van schades in relatie tot de agrarische sector en de natuur die hun oorsprong vinden in wateronttrekkingen in het verleden. Ten laste van de voorziening komen de kosten die voortvloeien uit het honoreren van claims.

- **Voorziening diensttijdgratificaties**

Voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot toekennen van diensttijdgratificaties is een voorziening gevormd ter grootte van het naar verwachting in de toekomst verschuldigde bedrag gebaseerd op de contante waarde en rekeninghoudend met de blijf- en sterftekans.

- **Voorziening compensated absences**

Voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot toekennen van arbeidstijdverkorting is een voorziening gevormd ter grootte van het naar verwachting in de toekomst verschuldigde bedrag. De verplichting wordt tegen contante waarde opgenomen, rekening houdend met de blijf- en sterftekans.

- **Voorziening KWO-exploitatie**

Deze voorziening is gevormd om de toekomstige exploitatieverliezen op een KWO-installatie van Hydreco in de regio Tilburg te dekken.

- **Voorziening arbeidsongeschiktheid**

Deze voorziening heeft betrekking op kosten uit hoofde van uitkeringen aan (oud)medewerkers die een uitkering ontvangen vanwege arbeidsongeschiktheid en die ten gevolge van het eigenrisicodragerschap voor rekening komen van Brabant Water NV.

Pensioenverplichtingen

De groep Brabant Water NV heeft diverse pensioenregelingen. De Nederlandse regelingen worden gefinancierd door opdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten ABP en Zwitserleven. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten van de groep en worden in de balans dan opgenomen in een voorziening. Ultimo 2017 (en 2016) waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Langlopende schulden, kortlopende schulden en overlopende passiva

Opgenomen leningen, schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

De bijdragen die Brabant Water NV ontvangt voor de aanleg van vaste activa worden gepassiveerd onder de langlopende schulden. Deze bijdragen worden tijdsevenredig over de geschatte economische levensduur van deze activa ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. De bijdragen worden in hetzelfde tempo afgeschreven als de afschrijvingstermijn van de bijbehorende activa.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Netto omzet

Onder netto omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar gerealiseerde afzet water en het vastrecht, onder aftrek van de over de omzet geheven belastingen. Er is sprake van een gespreide meteropname waardoor per balansdatum niet al het waterverbruik feitelijk is afgerekend. Op basis van de afzetgegevens van de pompstations en de ervaringscijfers ten aanzien van lekverliezen wordt de te factureren gerealiseerde afzet over het verslagjaar bepaald. Hierbij wordt voor het lek- en meetverlies een percentage van 2,6% gehanteerd, gebaseerd op het langjarige gemiddelde van het werkelijke lek- en meetverlies.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend. Bij de jaarafgrenzing worden facturen met een lagere waarde dan 5.000 euro niet aan een nadere beoordeling onderworpen.

Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

De geactiveerde productie voor het eigen bedrijf betreft de toegerekende prestaties van personeel aan immateriële en materiële vaste activa die in eigen beheer vervaardigd zijn of werkzaamheden die ten laste van een voorziening worden gebracht. Opbrengsten voortvloeiend uit de geactiveerde productie worden verantwoord op het moment dat het materieel vast actief wordt vervaardigd of ten laste van een voorziening wordt gebracht en er derhalve kosten worden gemaakt. De geactiveerde kosten worden aan dezelfde periode toegerekend.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten omvatten de bedragen die aan derden in rekening zijn gebracht voor de levering van goederen of diensten. Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de prestaties zijn verricht. De kostprijs van deze prestaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Bedrijfslasten

De bedrijfs- en overige lasten zijn bepaald op basis van historische kostprijs.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa bedragen een vast percentage van de historische kostprijs. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentebaten en –lasten, de kosten die samenhangen met het aantrekken van vreemd vermogen evenals de eventuele koersverschillen hierop en waardeveranderingen en uitkeringen van financiële vaste activa.

Aandeel in winst/verlies van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is. Voor Brabant Water NV geldt dat zij met ingang van 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is. Alle activiteiten die verband houden met haar wettelijke taken zijn echter vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Hieronder valt het merendeel van de door Brabant Water NV uitgevoerde taken.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen onder aftrek van het debetsaldo binnen de gezamenlijke kredietfaciliteit van Brabant Water en haar dochters bij de Rabobank. Winstbelastingen, betaalde en ontvangen interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De overige effecten worden voor zover dit betrekking heeft op aangekochte obligaties en meegekochte agio als een uitzetting effecten (uitgave uit financieringsactiviteiten) aangemerkt. De ontvangen aflossing van verstrekte leningen (dit betreft de posten 'Overige vorderingen' en de 'Door hypotheek gedekte leningen' van de financiële vaste activa) wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als ontvangsten uit verstrekte leningen in het kader van financieringsactiviteiten aangemerkt. Voor het gedeelte dat betrekking heeft op nieuwe verstrekte leningen wordt dit als verstrekte financiering (uitgave uit financieringsactiviteiten) aangemerkt. De uitgave 'Financiering verbonden partijen' uit de financieringsactiviteiten betreft storting aan deelnemingen.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

(Bedragen x 1.000 euro)

Activa

A Vaste Activa

A-I Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op de grotere in eigen beheer gebouwde softwaresystemen en op de goodwill samenhangende met de overname van de NV TWM. In 2017 is besloten om deze goodwill alsnog te activeren. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de algemene toelichting.

De samenstelling en het verloop van deze post is als volgt:

			2017
	Softwaresystemen	Goodwill	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2016	7.862	22.526	30.388
Afschrijvingen tot en met 2016	-7.862	-5.037	-12.899
Boekwaarde 31 december 2016	–	17.489	17.489
Investeringsuitgaven	0	20.102	20.102
Afschrijvingen 2017	0	-3.609	-3.609
Boekwaarde 31 december 2017	–	33.982	33.982

A-II Materiële vaste activa

	2017
Aanschafwaarde 31 december 2016	1.613.905
Afschrijvingen t/m 31 december 2016	-781.322
Boekwaarde 31 december 2016	832.583
Investeringsuitgaven 2017	73.636
Afschrijvingen 2017	-34.967
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2017	-1.104
	37.565
Boekwaarde per 31 december 2017	870.148

De afschrijvingen en desinvesteringen zijn verantwoord onder de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening. Bij verkoop van vaste activa wordt een eventueel restant van de boekwaarde in mindering gebracht op de opbrengst. Een eventuele verkoopopbrengst wordt in mindering van de afschrijvingen gebracht. De desinvesteringen in 2017 bestaan voornamelijk uit het administratief afwikkelen van de restantboekwaarde van nog niet geheel afgeschreven distributieleidingen die zijn verwijderd.

In het navolgende overzicht is het verloop uitgesplitst naar de verschillende categorieën.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Materiële vaste activa	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen in distributie- gebied	Andere vaste bedrijfs- middelen en niet aan bedrijfs- uitoefening dienstbaar	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2016	286.799	346.155	879.731	46.766	54.454	1.613.905
Investeringsuitgaven 2017	–	244	–	15	73.377	73.636
Desinvesteringen in 2017	-6	-2.769	-3.175	-1.727	–	-7.677
In gebruik gestelde materiële vaste activa 2017	4.987	18.721	49.435	4.625	-77.768	–
Aanschafwaarde per 31 december 2017	291.780	362.351	925.991	49.679	50.063	1.679.864
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	-130.113	-197.879	-414.793	-38.531	-6	-781.322
Afschrijvingen in 2017	-4.865	-14.203	-12.591	-3.308	–	-34.967
Overige waardeveranderingen 2017	–	–	–	–	–	–
Afgeschreven deel desinvesteringen 2017	–	2.585	2.494	1.494	–	6.573
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2017	-134.978	-209.497	-424.890	-40.345	-6	-809.716
Boekwaarde per 31 december 2017	156.802	152.854	501.101	9.334	50.057	870.148
Boekwaarde per 31 december 2016	156.686	148.276	464.938	8.235	54.448	832.583

A-III Financiële vaste activa

	2017	2016
Overige effecten	52.395	53.018
Overige vorderingen	25.639	16.548
Andere deelnemingen	7.816	7.720
Door hypotheek gedekte leningen	103	152
Totaal	85.953	77.438

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december**Overige effecten**

Een deel van de liquiditeiten wordt belegd in obligaties van instellingen die bij het aangaan van de overeenkomst voldoen aan de eisen die zijn vastgelegd in het financieel statuut van Brabant Water NV.

Het verloop van de post overige effecten in 2017 is als volgt:

Overige effecten	2017
Stand per 31 december 2016	53.018
Aankopen 2017	-
Overgeboekt naar overige vorderingen	34
Amortisatie agio/disagio 2017	-657
	-623
Boekwaarde per 31 december 2017	52.395

De beurswaarde van de obligaties op 31 december 2017 is € 55.090.000 (ultimo 2016 was dit € 56.809.000).

Overige vorderingen

In de overige vorderingen zijn onder meer een lening van € 17 miljoen aan de Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch (WBB) en een vordering uit hoofde van een financial lease ter waarde van € 6,4 miljoen opgenomen. Verder is in deze post opgenomen een actieve belastinglatentie.

Het verloop van de post overige vorderingen in 2017 is als volgt:

	2017
Stand per 31 december 2016	16.548
Nieuwe uitzettingen 2017	17.000
Aflossingen 2017	-7.490
Overgeboekt naar vlottende activa	-419
Boekwaarde per 31 december 2017	25.639

In 2018 zal € 0,3 miljoen van deze vorderingen afgelost worden.

De actieve belastinglatentie bedraagt ultimo 2017 € 789.000 (ultimo 2016 € 789.000). Hiervan zal in 2018 naar verwachting € 170.000 worden afgewikkeld.

Voor de vordering uit hoofde van de financial lease geldt dat het betreffende activum niet in juridisch eigendom is van Brabant Water.

Het verloop van de financial lease in 2017 is als volgt:

	2017
Stand per 31 december 2016	6.694
Afschrijvingen 2017	309
Boekwaarde 31 december 2017	6.385

Het totaal van de onverdiende rentebaten over de resterende leasetermijn bedraagt € 3,9 miljoen euro.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Het verloop van de bruto investering is als volgt:

Bruto investering bij aanvang lease	7.114
Reeds afgeschreven deel	-729
Te ontvangen leasebetalingen	
Binnen 1 jaar	-843
In jaar 2 tot en met 5	-2.723
Vanaf jaar 6	-2.819
Waarde na afloop leasetermijn	-

Andere deelnemingen

De niet-geconsolideerde deelnemingen betreffen:

Deelneming	Aandeel	Waardering
NV Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch	40,00%	6.022
Aqualab Zuid BV	32,50%	1.078
KWH Water BV	13,20%	629
Water Fund Holland BV	28,10%	-
Aquaminerals BV	19,90%	87
Boekwaarde 31 december 2017		7.816

Het verloop van deze post is als volgt:

	2017
Stand per 31 december 2016	7.720
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	96
	96
Boekwaarde 31 december 2017	7.816

Door hypotheek gedekte leningen

De door hypotheek gedekte leningen betreffen de gelden die in het verleden door de vennootschap ter beschikking zijn aan het personeel van Brabant Water NV. Er worden geen nieuwe hypotheekleningen meer aangegaan.

Het verloop van deze post is als volgt:

	2017
Stand per 31 december 2016	152
Aflossingen 2017	-49
Boekwaarde 31 december 2017	103

B Vlottende activa**B-I Voorraden**

De voorraden betreft onderhanden werk. Het gaat hierbij om reeds gestarte advieswerkzaamheden die nog niet zijn afgerond en derhalve nog niet zijn gefactureerd. Deze worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van het onderhanden werk. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loonkosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs, onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop. De positie onderhanden werk bedraagt 4,7% van de totale omzet die met de advieswerkzaamheden is gerealiseerd.

B-II Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa hebben een kortlopend karakter (< 1 jaar), met uitzondering van de post vooruitbetaalde gebruiksrechten.

	2017	2016
Overige vorderingen en transitoria	11.320	10.709
Handelsdebiteuren	15.526	14.326
Vooruitbetaalde gebruiksrechten	4.377	5.380
Vorderingen op personeel	79	118
Totaal	31.302	30.533

Overige vorderingen en transitoria

Hierin is opgenomen de post nog te factureren watergelden; dit betreft het deel van de omzet drinkwater dat op 31 december 2017 nog gefactureerd moet worden op basis van de gerealiseerde afzet minus de in rekening gebrachte voorschotten. Als gevolg van de gestegen afzet is deze post sterk gestegen ten opzichte van 2016. Verder zijn in deze post onder andere nog begrepen de leveringen en diensten die na het verslagjaar gefactureerd zijn en de nog te ontvangen rente op de obligaties. Mede als gevolg van een scherpere jaarafgrenzing is het bedrag aan transitoria fors gestegen.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december**Handelsdebiteuren**

Hierin zijn opgenomen alle openstaande vorderingen in het kader van waterleveringen en de levering van andere diensten. De vorderingen zijn tegen de geamortiseerde kostprijs opgenomen. Er is voorzien in een afboeking van dubieuze debiteuren ter hoogte van € 265.000 (ultimo 2016 € 283.000) voor mogelijk niet inbare vorderingen. De stijging van de post handelsdebiteuren wordt veroorzaakt door het feit dat de openstaande creditnota's vanaf 2017 geheel zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Vooruitbetaalde gebruiksrechten

Voor het transport van voorgezuiverd oppervlaktewater tot en met de rivier de Amer in de gemeente Drimmelen maken wij gebruik van een leiding die in eigendom is van de NV Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch. Met deze vennootschap is met ingang van 1978 een watertransportovereenkomst gesloten met een looptijd van 40 jaar. Ultimo 1986 is de contante waarde verrekend van de resterende financiële verplichtingen die uit deze overeenkomst voortvloeien. Deze vooruitbetaling valt vrij gedurende de resterende looptijd van de overeenkomst.

In 2010 is een huurovereenkomst aangegaan voor de huur van glasvezelkabels ten behoeve van het datatransport voor de besturing van de productielocaties. De huurovereenkomst heeft een looptijd van 15 jaar en is, middels twee aanvullende betalingen in 2016, geheel bij vooruitbetaling voldaan.

De vrijval per jaar wordt bepaald door de totale verplichtingen toe te rekenen aan de jaarschijven. Voor beide gebruiksrechten geldt dat deze relatief eenvoudig om te zetten zijn in liquide middelen. Dientengevolge zijn zij geclassificeerd als kortlopend.

	2017
Vooruitbetaling financiële verplichting transportleiding Brabantse Biesbosch per 31 december 2016	1.088
Glasvezelkabelnet per 31 december 2016	4.292
	5.380
Toerekening transportleiding 2017	-526
Toerekening glasvezelkabelnet 2017	-477
Boekwaarde per 31 december 2017	4.377

Vorderingen op personeel

De vorderingen op personeel hebben betrekking o.a. op de financiering van auto's en fietsen.

B-III Liquide middelen

	2017	2016
Spaarrekeningen	15.000	10.000
Banken rekening courant	11.253	9.324
Totaal	26.253	19.324

De stijging van de liquide middelen houdt verband met de positieve kasstroom die in 2017 is gerealiseerd. Ondanks de lage spaarrente is er, met het oog op de te verwachten uitstroom van middelen als gevolg van toenemende investeringen, voor gekozen de overvloedige liquiditeiten niet langjarig te beleggen. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Passiva

C Eigen Vermogen

C-I Gestort en opgevraagd kapitaal

	2017
Maatschappelijk kapitaal	1.000
Niet geplaatst kapitaal	-722
Stand per 31 december 2017	278

Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 10.000.000 aandelen van € 0,10 nominaal. De aandelen luiden op naam en zijn in eigendom van gemeenten en de Provincie Noord-Brabant.

C-II Wettelijke reserve

	2017
Stand per 31 december 2016	5.988
Vermogensmutatie 2017	–
Stand per 31 december 2017	5.988

Dit betreft de wettelijke reserve deelnemingen.

C-III Overige reserves

	2017
Stand per 31 december 2016	546.674
Resultaat 2017	31.167
Mutatie 2017	31.167
Stand per 31 december 2017	577.841

C-IV Bestemmingsreserve

	2017
Stand per 31 december 2016	25.000
Mutatie 2017	–
Stand per 31 december 2017	25.000

Per 1 juni 2007 zijn de activa van de NV TWM overgenomen. Vooruitlopend op de definitieve gerechtelijke uitspraak met betrekking tot de te betalen overnamesom is in het verleden op basis van afspraken met de aandeelhouders een afzonderlijke bestemmingsreserve binnen het eigen vermogen opgenomen. De bestemmingsreserve is gehandhaafd in verband met de kans dat de te betalen overnamesom uiteindelijk hoger zal uitvallen dan waarmee nu rekening is gehouden.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

Overzicht verloop eigen vermogen:

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserve	Overige reserves	Bestem- mings- reserve	Totaal
Stand per 31 december 2016	278	5.988	546.674	25.000	577.940
Resultaat 2017	–	–	31.167	–	31.167
Stand per 31 december 2017	278	5.988	577.841	25.000	609.107

De mutatie in het eigen vermogen 2017 betreft het resultaat van 2017.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december

D Vreemd Vermogen

D-I Voorzieningen

Voor verplichtingen waarvoor in de toekomst uitgaven moeten worden gedaan en die hun oorsprong vinden in het boekjaar of voorafgaande boekjaren zijn voorzieningen gevormd.

	2017	2016
Amovering transport- en distributieleidingen	132.771	124.293
Amovering productielokaties	10.024	8.947
Droogteschade grondwaterwinning	1.381	1.354
Diensttijdgratificaties	588	741
Compensated absences	49	157
KWO-exploitatie	588	588
Arbeidsongeschiktheid	433	220
Totaal	145.834	136.300

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	Saldo 31-12-2016	Toevoeging	Rente	Vrijval	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2017
Amovering transport- en distributieleidingen	124.293	11.153	4.516	-	-7.191	132.771
Amovering productielokaties	8.947	1.173	325	-180	-241	10.024
Droogteschade grondwaterwinning	1.354	-	27	-	-	1.381
Diensttijdgratificaties	741	35	27	-	-215	588
Compensated absences	157	-	6	-1	-113	49
KWO-exploitatie	588	-	-	-	-	588
Arbeidsongeschiktheid	220	365	8	-123	-37	433
Totaal	136.300	12.726	4.909	-304	-7.796	145.834

Het verloop van de uitgaven voor de voorzieningen is als volgt:

	Uitgaven binnen een jaar	Vanaf jaar 6
Amovering transport- en distributieleidingen	7.153	403.492
Amovering productielokaties	397	23.015
Droogteschade grondwaterwinning	150	500
Diensttijdgratificaties	173	414
Compensated absences	49	-
KWO-exploitatie	27	453
Arbeidsongeschiktheid	67	27
Totaal	8.016	427.901

De nominaal verwachte uitgaven na vijf jaar zijn in bovenstaand overzicht contant gemaakt naar 31 december 2017.

Voorziening amovering transport- en distributieleidingen

Op het moment dat een leiding wordt vervangen door een nieuwe leiding is Brabant Water NV op grond van veel concessievoorwaarden verplicht om de oude leiding uit de grond te nemen. Waar de concessievoorwaarden dat niet voorschrijven acht Brabant Water NV zich hiertoe uit maatschappelijk oogpunt verplicht omdat zij zich verantwoordelijk voelt voor het handhaven van een zo schoon mogelijke ondergrond.

Om een gestructureerde, noodzakelijke vervanging van de oude leidingen te verkrijgen is een vervangingsplan over een groot aantal jaren opgesteld met de bijbehorende kosten. Gelet op het feit dat de toekomstige kosten goed zijn in te schatten is het treffen van een voorziening voor verwijderingskosten daarom de geëigende weg om een stabiel kostenverloop en daarmee een stabiel tariefbeleid te bewerkstelligen. De voorziening is gebaseerd op onderbouwde schattingen van de te verwijderen aantallen kilometers leidingen, de daaraan verbonden kosten en de verwijderingsmomenten. De voorziening wordt opgebouwd vanaf het moment van aanleg leiding (omdat de verplichting feitelijk altijd heeft bestaan en buiten gebruik gestelde leidingen altijd zijn verwijderd) tot het moment van verwijdering.

Jaarlijks wordt beoordeeld of de schattingen nog valide zijn. Gelet op de lange opbouwperiode van de voorziening (60 jaar voor AC-leidingen en 90 jaar voor overige leidingen) en de daaraan inherent verbonden onzekerheden, vindt aanpassing van de schattingen pas plaats indien er sprake is van een voldoende zeker structureel effect en als de prijs respectievelijk de disconteringsvoet meer dan 10% respectievelijk 0,5%-punt afwijkt van de gehanteerde parameters. In 2017 heeft in verband met de beleidswijziging om AC-leidingen in toenemende mate tijdelijk te laten liggen (vanuit de gedachte dat in de toekomst betere verwerkingstechnieken voor AC voorhanden zullen zijn) een schattingswijziging plaatsgevonden met betrekking tot deze voorziening. Daarnaast is de gehanteerde sloopprijs aangepast. Voor een verdere inhoudelijke toelichting op deze schattingswijziging verwijzen wij naar de 'Algemene grondslagen voor opstelling van de geconsolideerde jaarrekening'.

Voorziening amovering productielocaties

Deze voorziening is gevormd ter bestrijding van de kosten voor het slopen en verwijderen van buiten gebruik gestelde gebouwen en installaties van de waterproductiebedrijven. Bij het vernieuwen of staken van een productielocatie worden de bestaande gebouwen afgebroken en afgevoerd. Alle productielocaties liggen op terreinen met een ecologische bestemming, waarop de verplichting rust om deze na gebruik weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Op de locaties, waar deze verplichting niet op rust, acht Brabant Water NV zich hiertoe uit maatschappelijk oogpunt verplicht. De kosten worden geraamd per locatie. Uitgangspunt is dat technische gebouwen na 45 jaar worden afgebroken en terreinleidingen na 60 jaar worden verwijderd.

Voorziening droogteschade grondwaterwinning

Deze voorziening is gevormd voor uitgaven ter zake van schades die hun oorsprong vinden in wateronttrekkingen in het verleden. De schade wordt berekend vanaf tien jaar voorafgaande aan het moment van claimen. Vanaf deze periode wordt aan de hand van de onttrekkingen van de betreffende productielocatie de verwachte schadeuitkering berekend en verhoogd met de wettelijke rente. Zodra de definitieve schade is vastgesteld wordt deze ten laste van de voorziening uitgekeerd. Daarna wordt jaarlijks de schade uitgekeerd en direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Voorziening dienstitjgratificaties

Afhankelijk van het aantal jaren dat een werknemer onafgebroken in dienst is geweest bij een bedrijf dat aangesloten is bij de vigerende landelijke cao, wordt een éénmalige gratificatie toegekend als percentage van het inkomen per maand. Voor deze uitkering is een voorziening getroffen. Berekend wordt per medewerker wanneer de eerstvolgende gratificatie uitgekeerd wordt en tegen welk bedrag.

Conform afspraken in de cao zijn met ingang van 2016 deze gratificaties opgenomen in een persoonsgebonden budget, met uitzondering van de gratificatierechten voor medewerkers die op 1 januari 2016 55 jaar of ouder waren. Zij behouden hun recht op een gratificatie.

Voorziening compensated absences

Werknemers met een arbeidstijd van gemiddeld acht uur per dag hadden voor 1 augustus 2009, op basis van de landelijke cao, met ingang van de dag waarop zij de leeftijd van 57 jaar bereikten aanspraak op een arbeidstijdverkorting van een half uur per dag. Bij het bereiken van de 59-jarige leeftijd werd dit één uur per dag. De voorziening is gebaseerd op de relevante populatie waarbij alle toekomstige uitgaven contant zijn gemaakt. Hierbij is rekening gehouden met de blijf- en sterfttekans van de medewerkers.

Op 1 augustus 2009 is in de cao voor de waterbedrijven afgesproken dat bovenstaande regeling voor arbeidstijdverkorting verviel. Er is daarbij een overgangsregeling getroffen voor medewerkers voor wie de regeling al gold op 1 augustus 2009 of die op dat moment dicht tegen deze regeling aanzaten.

Voorziening KWO-exploitatie

Deze voorziening is gevormd om de toekomstige exploitatieverliezen op een KWO-installatie van Hydreco BV in de regio Tilburg te dekken.

Voorziening arbeidsongeschiktheid

Per 1 juli 2010 is Brabant Water NV eigen risicodragers voor de WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten). Dit betekent dat WGA-uitkeringen aan (oud-)medewerkers die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn verklaard door het UWV worden verhaald op Brabant Water NV. Per ultimo 2017 waren er vier (oud-)medewerkers waarvan met redelijke zekerheid vaststaat dat Brabant Water NV de komende jaren een uitkeringsplicht heeft.

D-II Langlopende schulden

	2017	2016
Bijdragen	189.077	181.957
Schulden aan kredietinstellingen	37.841	13.793
Totaal	226.918	195.750

Bijdragen

Onder bijdragen worden verstaan de eenmalige bijdragen die in rekening zijn gebracht voor de aanleg van materiële vaste activa. De samenstelling en ontwikkeling van deze post is als volgt:

	Distributieleidingen	Aansluitleidingen	KWO installaties en Geothermie	Totaal
Stand per 31 december 2016	89.005	91.739	1.213	181.957
Bijdragen 2017	3.866	8.428	982	13.276
	92.871	100.167	2.195	195.233
Vrijval 2017 ten gunste van de Winst- en Verliesrekening	-1.123	-4.956	-26	-6.105
Vrijval ten gunste van Streep-R	–	–	-50	-50
Stand per 31 december 2017	91.748	95.211	2.119	189.078

De ontvangen bijdragen ten behoeve van aansluitleidingen vallen in drieëndertig jaar vrij; dit is gelijk aan de afschrijvingstermijn van de op deze bijdragen betrekking hebbende activa. De bijdragen ontvangen voor de aanleg van distributieleidingen komen, gelijk aan de afschrijvingstermijn van de leidingen zelf, in zestig (waar het bijdrage voor AC-leidingen betreft), dan wel negentig jaar vrij. De bijdragen KWO-installaties en Geothermie worden afgeschreven over een periode gelijk aan de contractduur van de bijbehorende installatie. De totale vrijval wordt ten gunste van de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening gebracht.

Overzicht schulden aan kredietinstellingen

Jaar van aflossing	0%	0-1%	1-2%	3-4%	4-5%	7-8%	Eindtotaal
2019	5	1.000	1.000	234	–	182	2.421
2020	5	1.000	1.000	–	–	182	2.187
2021	10	1.000	1.000	–	–	–	2.010
2022	–	1.000	1.000	–	–	–	2.000
2023	–	1.000	1.000	–	–	–	2.000
2024	–	1.000	1.000	–	–	–	2.000
2025	–	1.000	1.000	–	–	–	2.000
2026	–	18.000	1.000	–	–	–	19.000
2027	–	1.000	750	–	–	1.360	3.110
2031	–	–	–	–	–	–	–
2032	–	–	–	–	1.113	–	1.113
	20	26.000	8.750	234	1.113	1.724	37.841
Beginstand 2017	20	10.000	–	753	1.113	1.906	13.793
+Leningen	–	17.000	10.000	–	–	–	27.000
- Aflossingen 2018*	–	1.000	1.000	519	–	182	2.701
- Extra aflossingen	–	–	250	–	–	–	–
Eindstand 2017	20	26.000	8.750	234	1.113	1.724	37.841

* De aflossingen 2018 zijn verantwoord onder D-III a): Kredietinstellingen.

De aangetrokken financieringen betreffen een lening bij de Europese Investeringsbank voor de financiering van de vervangingsinvesteringen samenhangende met ons vitalisatieprogramma en een bankfinanciering van € 10 miljoen bij de Rabo ten behoeve van de financiering van HydroCare BV.

D-III Kortlopende schulden en overlopende passiva

a. Kredietinstellingen

Deze schulden hebben een kortlopend karakter (<1 jaar). Aan geldgevers aangaande kortlopende schulden zijn geen zekerheden verstrekt.

	2017	2016
Handelsbanken	3.386	13.755
Aflossingen langlopende schulden volgend verslagjaar	2.701	1.390
Nog te betalen rente	273	581
Totaal	6.360	15.726

b. Leveranciers

De schulden aan leveranciers zijn tegen de nominale waarde opgenomen. Inbegrepen is een bedrag van 3,2 miljoen euro, waarvoor de facturen pas in 2018 zijn ontvangen, terwijl de prestaties reeds in 2017 zijn geleverd.

c. Overige schulden

	2017	2016
Incasso afdrachten voor derden	12.628	10.191
Belastingen en premies	10.436	10.658
Personeel	13.539	12.459
Vooruit ontvangen investeringsbijdragen	539	928
Overige schulden en overlopende passiva	4.371	2.683
Waarborgsommen	1.396	1.288
Totaal	42.909	38.207

De schulden aan personeel betreffen in belangrijke mate nog uit te betalen (IB)-verlofuren en vakantiegeld. De overige schulden zijn sterk gestegen in verband met nog aan NV TWM te vergoeden kosten inzake de overname van de NV TWM (ruim 1 miljoen euro) en het feit dat openstaande creditbedragen in 2016 werden gesaldeerd met de handelsdebiteuren, waar ze in 2017 zijn gerubriceerd onder de kortlopende schulden, hetgeen een stijging van ruim 0,3 miljoen euro heeft veroorzaakt.

Toelichting niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

In 2007 zijn door Brabant Water NV de activiteiten en de bij die activiteiten behorende activa van de NV TWM overgenomen. Middels een gerechtelijke procedure wordt de te betalen overnamesom bepaald. Naar verwachting wordt dit jaar een uitspraak gedaan. Er is inmiddels een concept-advies van de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen beschikbaar over de te betalen overnamesom. Deze wordt door de Commissie becijferd op 72,3 miljoen euro. Deze overnamesom is in deze jaarrekening geheel verwerkt. Dit bedrag is exclusief rente en bijkomende kosten. Er is een reële kans dat de uiteindelijke overnamesom hiervan zal afwijken. De bijkomende rente is al wel in deze jaarrekening verwerkt.

Er is nog voor 57,4 miljoen euro te ontvangen aan goederen en diensten, waarvoor wel een opdracht is verstrekt.

In het verslagjaar is een financieringsarrangement afgesloten met de EIB waardoor Brabant Water de komende jaren de mogelijkheid heeft om tot maximaal 150 miljoen euro financiering aan te trekken tegen gunstige condities.

Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

E Som der bedrijfsopbrengsten

E-I Netto omzet

De opbrengst drinkwater en ander water wordt verantwoord op basis van de berekende omzet vanuit de gerealiseerde afzet. Deze methode garandeert dat de gepresenteerde omzet aansluit met de gerealiseerde afzet. 'Technische ondersteuning en exploitatie installaties' betreft voornamelijk uitgevoerde risicoanalyses, periodieke onderzoeken, opstellen beheersplannen en periodieke audits van de beheersplannen.

	2017	2016
Drinkwater	164.536	161.513
Ander water	6.234	6.075
Technische ondersteuning en exploitatie installaties	5.480	5.207
Koude-warmteopslag	2.639	2.917
En gros levering	2.810	2.914
Totaal	181.699	178.626

De omzet in drinkwater in het eigen voorzieningsgebied is in 2017 € 3,0 miljoen meer dan in 2016. Dit is in belangrijke mate toe te schrijven aan een stijgende afzet (ruim 3 miljoen m³) en een stijging van het aantal in rekening gebrachte vastrechten als gevolg van de aansluiting bij de BAG (Basisregistratie adressen en gebouwen). Door deze aansluiting kwalificeert een groter aantal percelen als aansluiting waarvoor vastrecht verschuldigd is. Tot slot geldt dat we jaarlijks de berekende omzet van het voorafgaande jaar confronteren met de werkelijk in rekening gebrachte omzet. In 2017 heeft dat geleid tot een beduidend lagere (negatieve) correctie dan in 2016.

	Opbrengst 2017	2016	Afzet * 1.000 m ³ 2017	2016
Drinkwater	164.536	161.513	172.452	169.322
En gros levering	2.810	2.914	7.242	7.584
Totaal drinkwater	167.346	164.427	179.694	176.906

E-II Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf

Dit betreft kosten van afdelingen die toegerekend zijn aan materiële vaste activa en activa in uitvoering die in eigen beheer zijn vervaardigd alsmede de toegerekende kosten van afdelingen die ten laste van de voorzieningen worden gebracht.

E-III Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten zijn begrepen alle opbrengsten van aan de waterlevering gerelateerde producten en diensten. Ons bedrijf beoogt een meerwaarde te bieden aan haar klanten door het aanbieden van een totaalpakket van waterzorg op maat. Uitgangspunt hierbij is dat met dergelijke activiteiten een neutrale dan wel een positieve bijdrage wordt geleverd aan het bedrijfsresultaat.

	2017	2016
Diverse opbrengsten	6.505	4.838
Administratieve boetes	2.121	2.290
Toeslag acceptgiro's	649	1.020
Brandvoorzieningen	2.131	2.128
Meeliften op de nota door derden	1.370	1.446
Pachten, huur en jachtrechten	736	754
Subsidies	236	353
Totaal	13.748	12.829

De stijging van de diverse opbrengsten hangt voornamelijk samen met een verhoging van de opbrengsten uit werken voor derden (verzwaringen, verleggingen in opdracht van derden). De subsidies betreffen voornamelijk SDE-subsidies voor zonne-energie.

F Bedrijfslasten**F-I Kosten van grond- en hulpstoffen**

	2017	2016
Energie	6.092	6.406
Materialen	4.283	3.625
Chemicaliën	2.145	2.303
Rein- en ruwwater	1.686	1.545
Totaal	14.206	13.879

De kosten van energie zijn aanzienlijk gedaald als gevolg van een prijsdaling. Bovendien wekken we in toenemende mate zelf zonne-energie op. De kosten van materialen waren in 2016 fors lager, omdat in 2016 een forse positieve voorraadwaardering is gerealiseerd.

F-II Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

	2017	2016
Uitbesteed onderhoud	17.947	18.230
Ingeleend personeel	8.168	9.377
Andere bedrijfskosten	5.944	5.440
Onderzoek, advies en ontwikkeling	3.601	3.377
Kosten accountantsorganisatie	247	274
Afvoeren en storten afval	961	727
Dotaties voorzieningen en vrijval	17.014	17.562
Totaal	53.882	54.987

De kosten van ingeleend personeel zijn sterk gedaald. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door minder inhuur van ICT-personeel. De dotaties aan voorzieningen zijn lager in verband met een hoge eenmalige dotatie aan de Voorziening droogteschade grondwaterwinning in 2016.

Kosten accountantsorganisatie

	2017	2016
Controle van de jaarrekening	191	176
Andere controleopdrachten	46	23
Andere niet-controlediensten	9	42
Fiscale adviesdiensten	1	33
Totaal	247	274

De accountantskosten worden verantwoord in het jaar waarin deze zijn gemaakt en niet op basis van het boekjaar waarop de controle betrekking heeft.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening

Dotaties voorzieningen en vrijval

De post dotaties voorzieningen en vrijval betreft de volgende posten:

	2017	2016
Amovering transport- en distributieleidingen	15.669	14.723
Amovering productielocaties	1.318	1.491
Droogteschade grondwaterwinning	27	1.348
Groot onderhoud	–	–
Totaal	17.014	17.562

De dotatie aan de Voorziening Amovering transport- en distributieleidingen is met name hoger als gevolg van een verhoging van de gemiddelde uitnameprijs van non-AC-leidingen. De werkelijke uitnameprijs bleek in het verslagjaar meer dan 10% af te wijken van de in de voorziening gehanteerde prijs. De daling in de dotatie aan de Voorziening droogteschade grondwaterwinning wordt veroorzaakt door het feit dat deze voorziening in 2016 is gevormd en nu slechts sprake is van een rente-accrès.

F-III Lonen en salarissen

	2017	2016
Lonen en salarissen	42.458	42.573
Dotatie/vrijval diensttijdgratificaties	61	140
Dotatie/vrijval compensated absences	5	157
Dotatie/vrijval arbeidsongeschiktheid	251	220
Totaal mutaties in personeelsvoorzieningen	317	517
Totaal lonen en salarissen	42.774	43.090
Pensioenlasten	5.496	5.059
Sociale premies	5.322	5.390
Totaal sociale lasten	10.818	10.449
Totaal	53.593	53.539

Gewogen gemiddeld aantal personeelsleden naar voltijdbanen

	2017	2016
Brabant Water NV	688	689
HydroCare BV	59	49
Totaal	747	738

In 2017 zijn de cao-lonen niet gestegen. Het aantal fte is wel licht gestegen als gevolg van toename van de activiteiten van HydroCare BV. Dat de loonkosten desalniettemin licht zijn gedaald wordt veroorzaakt door de geleidelijke vervanging van medewerkers met een salarisgarantie. Dat de totale personeelskosten toch nagenoeg gelijk zijn aan die van 2016 hangt samen met een stijging van de pensioenkosten.

Bezoldiging Raad van Commissarissen en Bestuur

De bezoldigingen van de Raad van Commissarissen alsmede van het Bestuur vinden plaats op basis van het bezoldigingsbeleid zoals dat door de Algemene Vergadering vastgesteld is in haar vergaderingen van respectievelijk 20 juni 2002 en 24 juni 2011.

Sinds 1 januari 2013 vallen de Raad van Commissarissen en het Bestuur onder de Wet Normering Topinkomens (WNT) met de daarbij behorende normen en overgangsperiodes. De bezoldigingen van de Raad van Commissarissen en het Bestuur voldeden over het verslagjaar 2017 aan alle wettelijke vereisten van de WNT-1 en WNT-2 en hebben op basis daarvan een goedkeurende WNT-verklaring van de accountant.

Onderstaand zijn de bezoldigingselementen weergegeven volgens de definities zoals voorgeschreven in de WNT, uitgedrukt in euro's exclusief btw. De corresponderende vergelijkende cijfers uit 2016 zijn tussen haakjes weergegeven.

Raad van Commissarissen

Naam		Belastbaar loon
Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen	lid	8.459 (8.417)
Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch	lid	8.374 (8.348)
De heer mr. H.B. Hieltjes	lid	8.310 (8.310)
De heer mr. J.M.L. Niederer	voorzitter	11.176 (11.155)
Mevrouw J.A.M. Thijs	lid	8.396 (8.359)

Bestuur

Het Bestuur van Brabant Water NV bestaat uit één persoon: de heer drs. G.J. van Nuland (geboortedatum 27-02-1956). Hij heeft een arbeidscontract op fulltime-basis, daterend uit 2001. Zijn bezoldiging voldoet aan de eisen van WNT-1 en WNT-2 alsmede het overgangsrecht.

Salaris	213.832 (213.833)
Overige belastbare emolumenten met betrekking tot 2017 ⁽¹⁾	23.522 (29.472)
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies en dergelijke) ⁽²⁾	51.583 (50.444)
Fiscale bijtelling dienstauto ⁽³⁾	4.824 (4.824)
Totaal overige belastbare emolumenten met betrekking tot 2016 ⁽⁴⁾	67.210

⁽¹⁾Samenhangend met de cao en bedrijfsregelgevingen.

⁽²⁾De pensioenvoorziening van het Bestuur verloopt via het ABP. Het ABP-reglement is daarbij van toepassing. Er is sprake van een middelloonsysteem.

⁽³⁾Door Brabant Water NV wordt een dienstauto ter beschikking gesteld. De fiscale bijtelling daarover is volledig voor rekening van het Bestuur.

⁽⁴⁾Vermelding op basis van artikel 3 van de Uitvoeringsregeling WNT.

Geconsolideerde jaarrekening - Toelichting op de geconsolideerde Winst- en Verliesrekening**F-IV Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa**

	2017	2016
Materiële vaste activa	34.967	34.489
Immateriële vaste activa	3.609	1.687
Desinvesteringen	1.104	1.509
Opbrengsten verkoop vaste activa	-358	-318
Bijdragen leidingen en KWO-installaties	-6.105	-6.321
Totaal	33.217	31.046

De afschrijvingen zijn ten opzichte van 2016 met name gestegen als gevolg van de activering en het vervolgens afschrijven van de goodwill samenhangende met de overname van de NV TWM. Deze overname vond plaats in 2007. Ultimo 2017 heeft de door de Rechtbank ingestelde Commissie van Deskundigen een concept rapport opgesteld waarin zij de Rechtbank adviseert inzake de door Brabant Water te betalen overnameprijs. Op basis dit concept is de goodwill berekend. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de stelsel- en schattingswijziging toegelicht onder de waarderingsgrondslagen.

Bij buitengebruikstelling van vaste activa wordt het restant van de boekwaarde direct afgeschreven. Bij eventuele verkoop wordt de verkoopopbrengst geheel in mindering gebracht op de afschrijving.

F-V Overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa

In 2016 en 2017 zijn er geen overige waardeveranderingen opgetreden.

F-VI Overige bedrijfskosten

	2017	2016
Kantoorkosten	7.227	7.786
Belastingen en overheidsheffingen	4.857	5.067
Andere personeelskosten	3.036	2.936
Gebruiksrechten	1.003	970
Oninbare vorderingen	443	517
Totaal	16.566	17.276

De kantoorkosten dalen fors als gevolg van de toenemende digitalisering. Hierdoor dalen zowel de drukwerk- als portokosten. Daarnaast zijn de licentiekosten in 2017 lager als gevolg van een betere periode-allocatie.

G Financiële baten en lasten

	2017	2016
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties	1.390	1.810
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	861	842
Rentelasten en soortgelijke kosten	-7.896	-991
Totaal	-5.645	1.661

De rentebaten en opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van obligaties hebben betrekking op uitstaande geldleningen, aangekochte obligaties, het verkoopresultaat op obligaties en hypotheekleningen verstrekt aan personeel. In 2017 dalen deze opbrengsten als gevolg van de dalende rente.

De rentelasten hebben onder andere betrekking op rekeningcourant kredieten en langlopende geldleningen. In 2017 zijn deze sterk gestegen als gevolg van de hier eveneens in opgenomen financieringslasten die samenhangen met de extra te betalen overnamesom aan de NV TWM. Het betreft hierbij de rentelasten over de periode vanaf juni 2007 (het moment van overname) tot en met december 2017 (het moment van betaling van het extra bedrag).

H Belasting en resultaat deelnemingen

	2017	2016
Belasting uit gewone bedrijfsuitoefening	-391	-631
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	96	24
Totaal	-295	-607

Vanaf 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting verschuldigd over de winst die gerealiseerd wordt op alle activiteiten die niet voortvloeien uit de wettelijke taken van Brabant Water NV. Dit brengt met zich mee dat niet alleen de activiteiten van Hydreco zijn belast (Hydreco was al vennootschapsbelastingplichtig), maar ook de activiteiten van HydroBusiness en Hydroscope, alsmede de niet-wettelijke activiteiten van Brabant Water NV. Dit laatste betreft onder andere de verhuur van voormalige dienstwoningen en de verkoop van reststoffen. De daling in de post belasting vloeit voort uit het feit dat in 2017, na vaststelling van de Jaarrekening 2016 en overleg met de fiscus over de interpretatie van de vpb-regelgeving, gebleken is dat Brabant Water mogelijk aanspraak kan maken op extra vrijstellingen. Daarom is voor 2017 geen last opgenomen. Gelet op de status van het lopende overleg met de fiscus is de verplichting ultimo 2016 vooralsnog gehandhaafd.

Jaarrekening 2017

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige Balans per 31 december *na resultaatbestemming*

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Activa		
A Vaste Activa		
I Immateriële vaste activa	33.982	17.489
II Materiële vaste activa	854.781	816.958
III Financiële vaste activa	88.629	78.178
	977.392	912.625
B Vlottende Activa		
I Vorderingen en overlopende activa	25.648	34.855
II Liquide middelen	25.525	11.010
	51.173	45.865
Totaal activa	1.028.565	958.490

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige Balans per 31 december na resultaatbestemming

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Passiva		
C Eigen Vermogen		
Gestort en opgevraagd kapitaal	278	278
Wettelijke reserve	5.988	5.988
Overige reserves	577.841	546.674
Bestemmingsreserve	25.000	25.000
	609.107	577.940
D Vreemd Vermogen		
I Voorzieningen	145.247	135.713
II Langlopende schulden	214.937	193.424
III Kortlopende schulden en overlopende passiva		
a Kredietinstellingen	1.813	2.319
b Leveranciers	15.448	12.027
c Overige schulden	42.013	37.067
	59.274	51.413
	419.458	380.550
	1.028.565	958.490

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige Winst- en Verliesrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

	2017	2016
Overig resultaat na belastingen	29.485	33.284
Aandeel resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	1.682	1.024
Netto resultaat	31.167	34.308

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(Bedragen x 1.000 euro)

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van Brabant Water NV zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de Winst-en-Verliesrekening van Brabant Water NV conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Brabant Water NV.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Activa**A-I Immateriële vaste activa**

De immateriële vaste activa hebben betrekking op de grotere in eigen beheer gebouwde softwaresystemen en op de goodwill samenhangende met de overname van de NV TWM. In 2017 is besloten om deze goodwill alsnog te activeren. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de algemene toelichting.

De samenstelling en het verloop van deze post is als volgt:

	2017
Aanschafwaarde per 31 december 2016	29.831
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	-12.342
Aanschafwaarde per 31 december 2017	17.489
Investeringsuitgaven	20.102
Afschrijvingen	-3.609
	16.493
Boekwaarde 31 december	33.982

A-II Materiële vaste activa

	2017
Aanschafwaarde 31 december 2016	1.588.520
Afschrijvingen t/m 31 december 2016	-771.562
Boekwaarde 31 december 2016	816.958
Investeringsuitgaven 2017	72.712
Afschrijvingen 2017	-33.785
Desinvesteringen en overige waardeveranderingen 2017	-1.104
	37.823
Boekwaarde per 31 december 2017	854.781

De afschrijvingen en desinvesteringen zijn verantwoord onder de post afschrijvingen in de Winst- en Verliesrekening. Bij verkoop van vaste activa wordt een eventueel restant van de boekwaarde in mindering gebracht op de opbrengst. Een eventuele verkoopopbrengst wordt in mindering van de afschrijvingen gebracht. In afwijking van voorgaande jaren wordt een eventueel batig saldo niet meer gepresenteerd onder de overige opbrengsten.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Materiële vaste activa	Bedrijfs-gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen in distributie-gebied	Andere vaste bedrijfs-middelen en niet aan bedrijfs-uitoefening dienstbaar	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2016	286.799	321.413	879.731	46.706	53.871	1.588.520
Investeringsuitgaven 2017	–	–	–	–	72.712	72.712
Desinvesteringen in 2017	-6	-2.769	-3.175	-1.727	–	-7.677
In gebruik gestelde materiële vaste activa 2017	4.987	18.236	49.435	4.625	-77.283	–
Aanschafwaarde per 31 december 2017	291.780	336.880	925.991	49.604	49.300	1.653.555
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	-130.113	-188.173	-414.793	-38.483	–	-771.562
Afschrijvingen in 2017	-4.865	-13.034	-12.591	-3.295	–	-33.785
Afgeschreven deel desinvesteringen 2017	–	2.585	2.494	1.494	–	6.573
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2017	-134.978	-198.622	-424.890	-40.284	–	-798.774
Boekwaarde per 31 december 2017	156.802	138.258	501.101	9.320	49.300	854.781
Boekwaarde per 31 december 2016	156.686	133.240	464.938	8.223	53.871	816.958

A-II Financiële vaste activa

	2017	2016
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	11.315	9.730
Overige effecten	52.395	53.052
Overige vorderingen	17.000	7.524
Andere deelnemingen	7.816	7.720
Door hypotheek gedekte leningen	103	152
Totaal	88.629	78.178

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In 2008 is door Brabant Water NV de vennootschap Hydrocare BV opgericht. Dit is een 100% deelneming die gewaardeerd wordt tegen de netto vermogenswaarde.

	2017
Boekwaarde per 31 december 2016	9.730
Resultaat 2017 HydroCare BV	1.585
Boekwaarde per 31 december 2017	11.315

De financiële gegevens van de Hydrocare groep zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

B-I Vorderingen en overlopende activa

Deze vorderingen hebben een kortlopend karakter (<1 jaar), met uitzondering van de vooruitbetaalde gebruiksrechten.

	2017	2016
Vorderingen op groepsmaatschappijen	949	10.066
Overige vorderingen en transitoria	8.257	7.186
Handelsdebiteuren	11.986	12.105
Vooruitbetaalde gebruiksrechten	4.377	5.380
Vorderingen op personeel	79	118
Totaal	25.648	34.855

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Aan groepsmaatschappijen zijn financieringen verstrekt en goederen en diensten geleverd. Over de verstrekte financieringen wordt een marktconform rentetarief in rekening gebracht. Voor onderlinge leveringen worden marktconforme tarieven berekend. In de loop van 2017 is de lopende rekening-courant-verhouding met HydroCare BV beëindigd.

B-II Liquide middelen

	2017	2016
Spaarrekeningen	15.000	10.000
Banken rekening courant	10.525	1.010
Totaal	25.525	11.010

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Passiva

C Eigen Vermogen

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserve	Overige reserves	Bestemmings- reserve	Totaal
Stand per 31 december 2016	278	5.988	546.674	25.000	577.940
Resultaat 2017	–	–	31.167	–	31.167
Eigen vermogen per 31 december 2017	278	5.988	577.841	25.000	609.107

Winstbestemming 2017

Gelet op het door de Algemene Vergadering vastgestelde financieel beleid adviseren de Aandeelhouderscommissie en de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering in te stemmen met het voorstel van het Bestuur om het resultaat van het boekjaar 2017 (31.167.000 euro) toe te voegen aan de Overige Reserves teneinde het weerstandsvermogen te versterken.

D Vreemd Vermogen

D-I Voorzieningen

	2017	2016
Herstellkosten transport- en distributieleidingen	132.771	124.293
Herstellkosten productielokaties	10.025	8.948
Droogteschade grondwaterwinning	1.381	1.354
Dienstitijdatificaties	588	741
Compensated absences	49	157
Reorganisatie	–	–
Arbeidsongeschiktheid	433	220
Totaal	145.247	135.713

De toelichting, opbouw, het verloop en de verplichtingen in de toekomst van deze voorzieningen zijn toegelicht in de geconsolideerde jaarrekening.

Enkelvoudige jaarrekening - Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

D-II Langlopende schulden

	2017	2016
Bijdragen	186.958	180.744
Schulden aan kredietinstellingen	27.979	12.680
Totaal	214.937	193.424

Er zijn met betrekking tot de schulden geen zekerheden verstrekt aan derden noch toezeggingen dienaangaande gedaan.

D-III Kortlopende schulden en overlopende passiva

a. Kredietinstellingen

	2017	2016
Handelsbanken	–	811
Aflossingen langlopende schulden volgend verslagjaar	1.701	1.389
Nog te betalen rente	112	118
Totaal	1.813	2.319

b. Leveranciers

De schulden aan leveranciers zijn tegen de nominale waarde opgenomen.

c. Overige schulden

	2017	2016
Incasso afdrachten voor derden	12.628	10.191
Belastingen en premies	9.947	9.989
Personeel	13.289	12.246
Vooruit ontvangen investeringsbijdragen	539	928
Overige schulden en overlopende passiva	4.215	2.424
Waarborgsommen	1.396	1.288
Totaal	42.014	37.067

Toelichting niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Brabant Water NV staat tijdelijk borg voor een lening van haar dochter tot een bedrag van maximaal € 9 miljoen. Over het opgenomen bedrag betaalt de dochter aan Brabant Water NV een garantievergoeding van 1,4%. Zodra volledige hypothecaire zekerheid is gevestigd vervalt de borgstelling. Daarnaast staat Brabant Water borg voor een rekening-courant van HydroCare BV tot een maximumbedrag van 7,5 miljoen euro. Hiervan is per ultimo 0,8 miljoen euro door HydroCare BV benut.

's-Hertogenbosch, 12 april 2018

Raad van Commissarissen van Brabant Water NV

De heer mr. J.M.L. Niederer
Mevrouw drs.ir. J.M. Driessen
Mevrouw drs. C.J.M.A. van Esch
De heer mr. H.B. Hieltjes
Mevrouw J.A.M. Thijs-Rademakers

Bestuur van Brabant Water NV

De heer drs. G.J. van Nuland

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Brabant Water N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag 2017 opgenomen Jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Brabant Water N.V. te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Brabant Water N.V. op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2017.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Brabant Water N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van

accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag van de directie
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van

onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 12 april 2018

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:

drs. J.J. Zuidema RA

Statutaire regeling winstbestemming

Artikel 26.2

De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering, met dien verstande dat uitkeringen ten laste van de winst, afwijkend van het voorstel van de directie, slechts kunnen worden gedaan nadat de Raad van Commissarissen in de gelegenheid is gesteld om over de voorgenomen afwijking schriftelijk zijn oordeel te geven, rekening houdende met het belang van de vennootschap. Bij staking van stemmen over uitkering of reservering van winst wordt de winst waarop het voorstel betrekking heeft gereserveerd.

Afkortingen

AC	Asbestcement
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
BW	Burgerlijk Wetboek
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
FTE	Fulltime-equivalent
FUR	Flexibele UittredingsRegeling
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
KWO	Koude- en WarmteOpslag
MT	Management Team
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NV	Naamloze Vennootschap
OR	Ondernemingsraad
STRONG	Structuurvisie Ondergrond
TWM	NV Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Vewin	Vereniging voor Waterleidingbedrijven
VPB	Vennootschapsbelasting
WBB	NV Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WNT	Wet Normering Topinkomens
WACC	Weighted Average Cost of Capital

